

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İL BELEDİYELERİNİN GELİR GİDER
ETKİNLİĞİNİN AB'YE UYUM SÜRECİNDE ULAŞIM
VE ÇEVRE HİZMETLERİNE YANSIMALARI**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mustafa Kemal KONUK**

Enstitü Anabilim Dalı : İktisat

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇALIŞIR

EKİM 2007

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İL BELEDİYELERİNİN GELİR GİDER
ETKİNLİĞİNİN AB'YE UYUM SÜRECİNDE ULAŞIM
VE ÇEVRE HİZMETLERİNE YANSIMALARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mustafa Kemal KONUK

Enstitü Anabilim Dalı : İktisat

Bu tez 01/10/2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇALIŞIR
Jüri Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Fuat SEKMEN
Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Habib YILDIZ
Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Mustafa Kemal KONUK

01 Ekim 2007

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın hazırlanmasında, büyük emeği geçen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇALIŞIR şahsında üzerimde zerre kadar dahi emeği bulunan bütün hocalarıma bu vesile ile teşekkür etmek isterim.

Başım sıkıştığında ellerinden gelen her türlü yardımı esirgemeyen üniversitedeki çalışma arkadaşlarıma, anket çalışması için kırtasiye katkısında bulunan SAÜ Bilimsel Araştırma Komisyonu Başkanlığına, göndermiş olduğum ankete cevap yazarak çalışmama büyük yardımlarda bulunan burada isimlerini sayamayacağım tüm il belediyelerine, zaman zaman ülke gündeminden düşse de çalışmalarında AB'ye uyumu her daim gözetmeye çalışarak diğer belediyelere örnek teşkil eden İstanbul Büyükşehir Belediyesine teşekkürü bir borç bilirim.

Bu günlere gelmemde emeklerini ve üzerimdeki haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim aileme minnettarım.

Mustafa Kemal KONUK

01 Ekim 2007

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ÖZET.....	v
SUMMARY	vi

GİRİŞ	1
-------------	---

BÖLÜM 1: BELEDİYECİLİK KAVRAMI, BELEDİYECİLİĞİN AVRUPA'DA VE TÜRKİYE'DE GELİŞİMİ VE EKONOMİDEKİ YERİ	4
---	----------

1.1. Belediyecilik Kavramı	4
1.2. Türkiye'de Belediyeciliğin Tarihçesi.....	5
1.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	5
1.2.2. Cumhuriyet Dönemi.....	6
1.3. Avrupa'da Belediyeciliğin Tarihçesi	8
1.4. Avrupa Birliği Ülkelerinde Hizmetler Açısından Belediye Sorumluluklarının Sınıflandırılması.....	11
1.4.1. Eğitim.....	11
1.4.2. Güvenlik ve Polis	11
1.4.3. Kamu Hijyeni ve Esenliğine Yönelik Hizmetler ve Sosyal Hizmetler	12
1.4.4. Trafik ve taşımacılık:	13
1.4.5. Ekonomik faaliyetler:.....	13
1.4.6. Diğer Hizmetler:.....	13
1.5. Türkiye'de Belediyelerin Ekonomideki Yeri.....	15

BÖLÜM 2: AVRUPA BİRLİĞİNİN ULAŞIM VE ÇEVRE MEVZUATI ÇERÇEVESİNDE TÜRK BELEDİYELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	17
--	-----------

2.1. İl Belediyelerinin Ulaşım Müktesebatı Çerçevesinde Değerlendirilmesi.....	17
2.2. İl Belediyelerinin Çevre Müktesebatı Çerçevesinde Değerlendirilmesi.....	23
2.3. Belediyeleri Etkilemesi Olası Diğer Müktesebat Başlıklarının Değerlendirilmesi	28
2.3.1 Tüketicinin Korunması	28
2.3.2.Enerji Yönetimi	30

2.3.3. Rekabet Hukuku.....	30
2.3.4. Ayrımcılığın Önlenmesi ve Serbest Dolaşım.....	31
2.3.5. Sosyal Politika.....	31
2.3.6. Yerel Seçimler.....	32
2.3.7. Yerel Vergiler.....	32
2.3.8. Devlet Yardımları	33
2.3.9. Kamu İhaleleri.....	33
2.3.10. Güvenlik ve Adli İşbirliği	34

BÖLÜM 3: İL BELEDİYELERİNİN MEVCUT GELİR VE GİDER

ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	36
3.1. İl Belediyelerinin Gelir Kaynaklarının Değerlendirilmesi.....	36
3.1.1. Devlet Bütçe Gelirlerinden Ayrılan Paylar, Fonlar ve Diğer Gelirlerin Değerlendirilmesi.....	37
3.1.2. Belediye Vergileri, Belediye Harçları ve Harcamalara Katılım Paylarının Değerlendirilmesi.....	39
3.2. İl Belediyelerinin Giderlerinin Değerlendirilmesi	47
3.2.1. İl belediyelerinin Cari Harcamalarının Değerlendirilmesi.....	49
3.2.2. İl Belediyelerinin Yatırım ve Transfer Harcamalarının Değerlendirilmesi ..	51
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	58
KAYNAKÇA	61
EK: İl Belediyelerine Yollanan 10 Sayfadan Müteşekkil Anket.....	64
ÖZGEÇMİŞ.....	73

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AKÇT	: Avrupa Kömür Çelik Topluluğu
BGK	: Belediye Gelirleri Kanunu
BM	: Birleşmiş Milletler
CO2	: Karbondioksit
ÇEP	: Çevre Eylem Planı
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EURATOM	: Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
İKV	: İktisadi Kalkınma Vakfı
GBVP	: Genel Bütçe Vergi Payı
GSMH	: Gayri Safı Milli Hasıla
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜVASAŞ	: Türkiye Vagon Sanayi Anonim Şirketi
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
yy.	: Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 1	: Nüfuslarına göre AB Belediyelerinin Büyüklüklerinin Sınıflandırılması.....	10
Tablo 2	: Belediye kaynaklarının GSMH'daki yıllar itibariyle payı.....	15
Tablo 3	: Belediyelerin çöp bertaraf yöntemleri.....	27
Tablo 4	: İllere göre merkez belediyelerin yapmış olduğu denetim sayısı.....	29
Tablo 5	: Büyükşehirler dışındaki il belediyelerinin bütçelerinde gerçekleşen gelir.....	36
Tablo 6	: Büyükşehir belediyeleri hariç diğer belediyelerde nüfus büyüklüğü ve öz gelir yapısı.....	37
Tablo 7	: Bazı il belediyelerinde su hizmeti bedelinde yıllar itibariyle yapılan reel artışlar.....	39
Tablo 8	: Bazı il belediyelerinde faturalandırılan suyun arıtmadan çıkan suya oranları ve faturalandırılan hizmetin tahsil edilebilme oranları.....	40
Tablo 9	: Otobüs hizmeti bedelinde yıllar itibariyle yapılan reel artışlar.....	41
Tablo 10	: Belediyelerin geçmiş yıllarda yaptığı kanalizasyon harcamaları ve halktan bu harcamalara ilişkin tahsil ettiği katılım payları.....	42
Tablo 11	: Belediyelerin geçmiş yıllarda yaptığı yol harcamaları ve halktan bu harcamalara ilişkin tahsil ettiği katılım payları.....	43
Tablo 12	: Belediyelerin geçmiş yıllarda yaptığı kaldırım harcamaları ve halktan bu harcamalara ilişkin tahsil ettiği katılım payları.....	44
Tablo 13	: Belediye kaynaklarının kamu kesimi içindeki payı.....	47
Tablo 14	: Belediyelerin yıllar itibariyle harcama yapıları.....	48
Tablo 15	: Büyükşehirler dışındaki il belediyelerinin bütçelerinde gerçekleşen gider.....	48
Tablo 16	: Yararlanan personel ve eğitim saatine göre belediye personeline verilen hizmet içi eğitim (2005).....	49
Tablo 17	: Yararlanan personel ve eğitim saatine göre belediye personeline verilen hizmet içi eğitim (2006).....	50
Tablo 18	: İl belediyelerinde işçilerin eğitim durumu ve işçi başına düşen mukim sayısı.....	51
Tablo 19	: İl belediyelerinin bazılarında alt yapının durumu.....	52
Tablo 20	: Su ve kanalizasyon şebekesinin yapım yıllarına göre şebeke içindeki payları.....	54
Tablo 21	: Halkın ihtiyaçlarının tespitinde kullanılan yöntemlerin önceliği.....	56

Tezin Başlığı: İl Belediyelerinin Gelir Gider Etkinliğinin AB'ye Uyum Sürecinde Ulaşım ve Çevre Hizmetlerine Yansımaları

Tezin Yazarı: Mustafa K. KONUK **Danışman:** Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇALIŞIR

Kabul Tarihi : 1 Ekim 2007

Sayfa Sayısı: VI(ön kısım) +63 (tez)+9(ek)

Anabilim dalı: İktisat

Bilim dalı : İktisat

Küreselleşme ile birlikte insan ihtiyaçlarının çeşitlendiği ve arttığı günümüz dünyasında asli fonksiyonları insanlara hizmet sunmak olan yönetimlerin bu ihtiyaçlara daha çok yerel yönetimler ölçeğinde faaliyet gösteren belediyeler aracılığı ile cevap vermeye çalıştıkları bir gerçektir.

AB'ye üyelik sürecinde Türkiye'deki belediyelerin mevcut durumunun ve yapılarında olması muhtemel değişikliklerin incelendiği bu tezde anket yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca, yazılı metin ve verilerden faydalanarak durum ortaya konmuştur.

Öncelikle belediyelerin tarihsel ve kavramsal kökeni incelenmiş, sonra il belediyelerinin kanunlar ve AB müktesebatı çerçevesinde çevre ve ulaşım hizmetlerine ilişkin mevcut durumları incelenmiştir. Belediyelerin gerek Türkiye'deki kanunlarca gerekse AB müktesebatında zorunlu kılınan bazı hizmetler açısından yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sorunun arkasındaki temel neden belediyelerin yükümlülüklerine nazaran yeterli gelire sahip olmamasıdır. Buna ek olarak belediyeler proje üretmemekten dolayı AB fonlarından yararlanma konusunda başarılı olamamışlardır.

Sonuç olarak, AB'ye adaylık sürecinde belediyelerin artan yüksek yatırım maliyetlerinden kaynaklanan borcun aşırı baskısına karşı mevcut gelirlerini daha fazla etkin kullanmaları ve ilave gelir kaynakları bulmaları önerilmektedir. Yatırım kararlarını almazdan önce AB standartlarını dikkate alarak yatırım maliyetlerini hesap etmelidirler.

Anahtar kelimeler: Belediyeler, Gelir-Gider Etkinliği, Çevre ve Ulaşım Hizmetleri, Türkiye, Avrupa Birliği.

Sakarya University Institute of Social Sciences Abstract of Master's Thesis

Title of the Thesis: The Efficiency Reflections of Expenses and Incomes of Municipalities on the Environment and Transportation Services in the Membership Process to The EU

Author: Mustafa K. KONUK **Supervisor :** Asst. Prof. Dr. Mustafa ÇALIŞIR

Date: 1 October 2007 **No. of pages:** VI(pre text) +63(main body)+9(annex)

Department: Economics **Subfield :** Economics

In our contemporary world in which human needs are becoming more and more diversified and complex with the globalization, it is the fact that the methods aiming to offer services to people try to address these needs by means of municipalities mostly working in regional management scales.

The thesis examines the existent position and the possible changes in the structure of the Turkish municipalities during the membership process to The EU via questionnaire. In addition, We benefited form the other statistical indicators and the earlier studies by different authors to outline the issue.

Firstly, historical and conceptual roots of the municipalities is researched, then, current stations related to environment and transition of selected municipalities is examined in the context of The EU and Turkey's current procedures. We reached the conclusion that the municipalities are not satisfying compulsories of the European Union Procedures and Turkish law as well in providing services. The main reason behind that problem is that municipalities' incomes are not enough to match their liabilities. Additionally, the municipalities are not successful in using the funds provided by The EU due to lack of projects proposed to The EU.

To prevent high pressures of loans resulting from increasing investment costs during membership process of Turkey to The EU, we recommend the municipalities to find additional revenue sources, and use current incomes more effectively. And the the municipalities must consider the investment costs by considering the standards of EU before decision making.

Key words: Municipalities, Efficiency of Expenses and Incomes, Environment and Transportation Services, Turkey, European Union.

GİRİŞ

Çalışmanın konusu ve önemi

Bireylerin yerel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla tasarlanmış yerel yönetim sistemleri içinde yer alan belediyeler, çağdaş ihtiyaçlar yanında uluslararası organizasyonların da etkisiyle sürekli değişime ve gelişime uğramaktadır. Belediyelerde gelir ve giderlerin kullanımı, hizmetlerin etkinliği, AB'ye tam üyelik sürecinde karşılaşılabilecek olası durumların birlikte değerlendirilmesi; gerek makro ekonomik dengelerde yaratacağı değişmelerin ve boyutun, gerekse sosyal hayatta yaratacağı değişimlerin önceden tespiti ve gereken önlemlerin zamanında alınmasını kolaylaştırması açısından büyük önem taşımaktadır.

Çalışmanın kapsamı

Çalışma; Türkiye'nin AB'ye tam üyelik sürecinde il belediyelerinin mali durumlarının ortaya konulması yanında, sunulan hizmetlerin etkinliğinin ve adaylık sürecinde karşılaşılabilecek yükümlülükler çerçevesinde muhtemel problemlerin ortaya konulmasını, Türkiye'deki il belediyelerinin bu uyum sürecine ne düzeyde hazırlıklı olduklarının değerlendirilmesini kapsamaktadır.

Büyükşehir belediyelerinin il belediyelerine göre daha geniş kaynaklara sahip olmaları, farklı tanım, görev, yükümlülük, kaynak ve harcama yapılarına sahip olmaları yanında, anakent ile merkez ilçe belediyeleri arasında ayrılarak değerlendirilmesi güç aynı mekâna ait sorumluluk paylaşımının çalışmada ortaya koymayı hedeflediğimiz genellemelere ulaşmada saptamalara yol açabileceği düşüncesiyle Büyükşehirler araştırma kapsamından çıkarılmıştır.

Çalışma soruları

İl Belediyeleri mevcut gelir kaynaklarını etkin kullanıp, ulaşım ve çevre müktesebatı özelinde uzun dönemli harcamalarını yaparken, Türkiye'nin birkaç yıl içinde girmeyi hedeflediği AB standartlarını göz önünde bulunduruyor mu?

Belediyeler küreselleşme dinamiklerinin artan etkileri yanında AB müktesebatı standartlarını gözetecek şekilde yerel dinamikler ve mali sınırlılıklar çerçevesinde hedeflenen dönüşüme adapte olabilme başarısını sağlayabilecekler mi?

Etkinsizliğin ve sistemik aksaklıkların tespit edilmesinde, buna müdahalede ve gerektiğinde hesap verebilirlik konusunda yerel merciler yeterince başarılı mı?

Artan beşeri ihtiyaçların karşılanmasında mevcut kaynakların yetersizliği ve verimsiz kullanımı göz önüne alındığında yerel yönetimler her ne kadar devletin bir parçası olsalar da; merkezi devletin bir parçası olmaktan kurtulabilmişler midir?

Tezin ana eksenini çerçevesinde yer alan benzeri araştırma soruları, tezin açılımına katkı sağlaması amacı göz önünde bulundurulacak şekilde belediyelere gönderilmiş anketlerden gelen cevapların analizi yapılırken ele alınacaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Belediyeler hakkında çalışmamızla ilgili verileri alabilmek için yöntem olarak il belediyelerinin adreslerine çalışmanın ekinde de sunulan 10'ar sayfalık anketler yollanmıştır. Sonrasında geri dönüşümler değerlendirilmiş bunun dışında iktisat, kamu yönetimi ve kamu maliyesine ait literatür ve istatistikler incelenmiş ve kullanılmıştır. Anketlere belediyelerin hepsinin cevap yazmaması, çoğu il belediyelerinin günümüzde daha yeni yeni otomasyona geçmeleri gibi sebepler tüm bilgilere ulaşmada çalışmayı sınırlasa da, geri dönen anketlerin nitelik ve niceliğinin yorumlar için genel bir çerçeve oluşturabileceği kanaati hasıl olmuştur.

Üç bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde belediyecilik kavramındaki AB ve Türkiye içerisinde görev ve sorumluluklar açısından anlayış ve yapılanma farklılıkları üzerinde kısaca durulmuş Batı'da ve Türkiye'de genel olarak belediyeciliğin tarihçesine değinilmiştir. Bu bölümde ayrıca belediyelerin ekonomideki yeri genel hatlarıyla ortaya konmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde ise AB ile müzakere başlıklarından belediyeleri etkileyecek, yapılarını görev ve sorumluluklarını ve hizmet anlayışlarını doğrudan veya dolaylı yoldan değiştirecek 12 müktesebat başlığına değinilmiştir. Bu bağlamda, belediyeleri dönüşüme yöneltme açısından en etkili iki başlık olacak çevre ve ulaşımın yol açacağı

değişiklerin olası etkileri ve belediyelerin aldığı kararlarda bu etkilerin ne ölçüde gözetildiği araştırılmış ve sorgulanmıştır. Mali yapılar beldeye sunulan hizmetin kalite ve yapısını belirlemede en önemli unsur olması sebebiyle önem taşımaktadır. Yerel nitelikli gelirler, merkezi idarenin transferleri ve borçlanmanın oluşturduğu kaynakların büyüklüğü kadar harcamaların etkinliği ve verimliliği de mali yapının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu çerçevede çalışmamızın son bölümünde, belediyelerin olası yeni görev tanımlamalarına eş imkânlar yaratılması; mevcut potansiyel kaynaklarını elde etme ve bunları harcamalarda kullanımının etkinliği araştırılmıştır. Çalışmanın sonunda AB müktesebatı rotasında olası değişimlerin getireceği ve mevcut mali yük ve kaynaklar ile bunların etkin yönetimi hususu ele alınmıştır.

BÖLÜM 1: BELEDİYECİLİK KAVRAMI, BELEDİYECİLİĞİN AVRUPA'DA VE TÜRKİYE'DE GELİŞİMİ VE EKONOMİDEKİ YERİ

Bu bölümde belediyecilik kavramı açıklandıktan sonra Avrupa'da ve Türkiye'de belediyelerin tarihsel süreç içindeki durumu ele alınmıştır. Daha sonra, Avrupa'daki belediyelerin farklı görev tanımlamaları hakkında bilgi verilmiş, bu çerçevede sunmuş oldukları belediye hizmetleri esasına göre örnek ülkeler bazında sınıflandırmaya gidilmiştir. Devamında Türkiye'de belediyelerin ülke ekonomisi içindeki payına değinilmiştir.

1.1. Belediyecilik Kavramı

Yerel yönetimler belli ereklerle ulaşmak, belli gereksinimlere yanıt vermek üzere, toplumların tarihsel gelişmesine koşut olarak ortaya çıkmış birimlerdir. Yanıt verdikleri gereksinimler ve gelişmesini sağlayan etmenler, siyasal yönetsel ve toplumsal nitelikler taşımaktadır. (Keleş, 2000:21).

Tarihteki Eski Yunan (Cite) ve Roma (Municepe) şehir tarzı bugünkü belediyecilik anlayışının temellerini teşkil eder. Roma şehrini ifade eden "*Municepe*" terimi bugünkü İngilizce'deki "*municipality*" (belediye) teriminin kökenidir (Uyar, 2004:1).

Belediye, terim olarak ilk kez 1979 tarihli Fransız kurucu meclisinde kullanılmış, belediyelerin tüzel kişiliklere sahip olması 1835 tarihinde İngiltere'de yapılan düzenlemelerde görülmüştür (Keleş ve Yavuz, 1989:2).

Belediyelerin mukimlere sağladığı hizmetler ve zihinlerde oluşan belediyecilik kavramı ise ülkeden ülkeye değişmektedir. Bunu Şenatalar, "yerel yönetimlerin yapısının teknik ekonomik bir analize göre tasarlanmadığı, tarihsel ve politik gelenekler ve koşullar sonucu veri olduğu bilinen bir gerçek" olarak açıklamıştır (Nadaroğlu, 2001:18).

Genel olarak belediyelere verilen görev ve belediyelerin sundukları hizmet yönünden yeryüzünde başlıca üç ilkenin uygulandığı görülmektedir. Genellik ilkesi gereğince belediyeler Almanya ve Hollanda'da olduğu gibi kanunlarca yasaklanmamış ya da

başka yönetimlere bırakılmamış bütün hizmetleri görmeye yetkilidir. Yetki ilkesine göre belediyeler görmek istedikleri her yeni hizmet için merkezi yönetimden yetki almak zorundadırlar. İngiltere’de uygulanan bu yöntem esneklikten yoksun olmakla birlikte İngiliz ulusal yapısı sayesinde işler hale gelmiştir.

Türkiye’deki durumu yansıtan Liste ilkesinde ise belediyelerin yapacağı hizmetleri yasalar sıralamıştır (Keleş, 2000:214). Yürürlükteki belediye yasasına konulan zorunlu ve ihtiyari görev listeleri dışında belediyelerin Almanya ve Hollanda’daki yerel yönetimlerde olduğu gibi yasaklanmayan ve başka kurumlara bırakılmamış her türlü yerel nitelikli hizmeti yapabilir olmasını sağlayan madde fıkrası kısa bir müddet sonra görülen lüzum gereği* yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlükte olan 5393 sayılı Belediye Kanununun 1. maddesinde Belediyeler, “sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmıştır. Yerel halkın ortak ve kentle ilgili (uygarca) gereksinmelerini düzenlemek ve karşılamak, belediye tüzel kişilerini gereği gibi örgütleme (Keleş, 2000:202) ile olabileceği gibi örgütün yönetimi ve seçim dönemleri dışında gerçek manada sorumlulukları açısından hesap verebilirliklerinin sağlanması önemlidir.

1.2. Türkiye’de Belediyeciliğin Tarihçesi

1.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Kuruluşu ile 1850’li yıllar arasında ki zaman zarfı içinde geçen sürede Osmanlı İmparatorluğu’nda bir belediye örgütlenmesi bulunmamaktadır. Görülmesi gereken belediye hizmetleri vakıflar aracılığı ile görülmekte idi. Su işleri, temizlik ve aydınlatma işleri, parklar ve bahçeler, mezarlıklar, yol ve altyapı hizmetleri, halk sağlığını koruyucu çalışmalar vakıflar tarafından yapılan hizmetlerine örnek olarak verilebilir. Bu işlerin devlete yük olmaması halktan bu işler için vergi toplanmaması vakıf sisteminin olumlu yanları olarak belirtilebilir (Uyar, 2004:2).

* Maddedeki kaldırılan fıkranın, bölgeler nezdinde farklı uygulamalara zemin hazırlayıp mikro milliyetçiliği canlandırma olasılığı, bununda anayasamızdaki temel ilkelerden “üniter devlet” ilkesiyle bağdaşmayacağı düşüncesi bu kararın alınmasında etkili olmuş olabilir.

Osmanlı devlet yönetiminin Tanzimat ile birlikte modernleşmeye başlaması; mahalli idare geleneğinin bulunmadığı bu imparatorlukta, feodal yapının tasfiyesini sağlamaya yönelik girişimler şeklinde ortaya çıkan modern şehir yönetiminin temellerini atmıştır (Ulusoy ve Akdemir, 2002:127).

Her ne kadar son dönem Osmanlı kentlerini yarı bağımlı bir yapı olarak kabul etmek yanlış olmasa da belediyeciliğin ilk nüvelerinin ortaya çıktığı dönemdeki kurumsal oluşumların merkeze bağımlı Osmanlı kentlerinde ortaya çıkması bu son dönemdeki merkez güdümlü yerel kurumsal yapıyı cumhuriyet Türkiye'sine devretmiştir.

İlk olarak İstanbul şehremaneti adı verilen yapılanma; merkezi yönetimin atadığı “şehremini” başkanlığında yine merkezce atanan üst düzey memur ve esnaflardan oluşan şehremaneti meclisi tarafından yönetilen idari ve mali özerklik açısından oldukça sınırlı, dar bir zabıta ve mühendis kadrosuna sahip olarak 1855 yılında kurulmuştur. Bu yapılanmanın görevi zaruri ihtiyaç maddelerinin teminine dikkat etmek, narh koymak ve takibini sağlamak, yol kaldırım gibi alt yapı hizmetlerinin temininin yanı sıra şehrin temizliği ve esnafların denetlenmesi gibi işleri yapmaktı. Yaptığı hizmetlerin finansmanı ise genelde merkezi idarece karşılanmakta idi (Tortop, 1999:1-3).

Daha sonra azınlıkların yoğun olarak yaşadığı Beyoğlu- Galata bölgesinde kurulan Altıncı Daire-i belediye, merkezi yönetim gelirleri dışında ilk gelir tahsil edebilen kurum olmuştur. Islahat fermanı ile birlikte İstanbul dışında da belediyelerin kurulmasının yolu açılmış “Dersaadet belediye kanunu” ile İstanbul'un; belediyelere ilk kez tüzel kişilik kazandıran 1877 yılında yürürlüğe giren ve cumhuriyet döneminde 1930 yılında kabul edilen belediye kanununa kadar istisnalar hariç yürürlükte olan “Vilayetler Belediye Kanunu” ile de taşrada; ticari kapitalizmin geliştiği, Avrupa ile yoğun ticaretin yapıldığı kentlerde kurulan belediyelerin yapılanmaları düzenlenmiştir (Ulusoy ve Akdemir, 2002:128-9).

1.2.2. Cumhuriyet Dönemi

Osmanlı dönemi hariç tutulduğunda Türkiye sınırları içerisinde geçmişten günümüze kurulmuş bulunan yerel yönetimlerin değişimini 3 ana döneme ayırabiliriz.

Birincisi yerel yönetimleri, “merkezi hükümetin uzantıları” olarak adlandırabileceğimiz 1923- 1970 arası dönemdir. İkincisi 1970'lerin başından 1980 yılına kadar olan süreyi

kapsayan merkezi idareye karşı “özerklik arayışının” olduğu sol eğilimli bir kent idaresinin hâkim olduğu dönemi kapsar. Sonuncusu ise 1980 sonrası dönemde başlayıp halen sürmekte olan yerel yönetimlerin “kentsel işletmeci” ve “girişimci” sıfatlarına haiz olduğu dönemi içermektedir (Şengül, 1999:46).

1930-1933 yılları arasında çıkartılan; Belediye Kanunu, Hıfzısıhha Kanunu, Belediyeler Bankası Kuruluş Kanunu, Belediyeler Yapı ve Yolları Kanunu, Belediyeler İstimlak Kanunu gibi yasalar uzun müddet Türk belediyeciliğini düzenlemiş 1580 sayılı belediye kanunu ile 2000 den fazla nüfusu olan yerleşim birimlerinde belediyeler kurulmaya başlanmış Fransızların merkeziyetçi yapısından kaynaklanan; belediye kanunları oluşturulurken yapılan esinlenme sıkı bir merkezi denetimi getirse de (Ulusoy ve Akdemir, 2002:132-133) bu kurumlarda eski feodal çıkar gruplarının etkisi ilk dönemlerde kuvvetli olarak devam etmiştir.

Bu etkiyi belli ölçüde kırıp, merkezle ortak adım ve/ veya merkezi kontrol amacıyla Cumhuriyetin kurulmasından 1960'lara kadar olan süreçte özellikle büyük kentlerde belediye başkanlarının merkezi yönetimce atandığı, birçok durumda da valinin kişiliğinde teklediği, belediye meclislerinin ise seçimle geldiği görülmüştür (Şengül, 1999:48). 1960 yılında 307 sayılı kanunla getirilen düzenleme ile belediye başkanlarının atanması veya meclis içinden seçilmesi uygulaması yerine doğrudan halk tarafından seçilmesi yasalaştırılmıştır.

Bahsi geçen 1580 sayılı kanunun genişliğine rağmen sunulan hizmet uygulamaları dar bir alanda kalmıştır. Merkezi idarece ulusal kalkınmacı sanayileşme hamlelerine kaynakların odaklandırılması, şehir yatırımlarının ikinci planda kalmasına yol açmıştır. Bu durum artan göç ile giderek başa çıkılmaz bir hal alan çarpık kentleşme olgusunun göz ardı edilmesi pahasına idari bir seçenek olarak göçmen nüfusun anakentlerde çoğunluk haline gelmesine kadar uygulanmıştır.

Artan gecekondulaşma ve enformel (kayıtdışı) sektör olgusunun beslediği kentsel solculuk akımı temsilcilerinin 1973 seçimlerinde büyük kentlerin belediye yönetimlerini kazanmasıyla birlikte idari ve mali özerklik talepleri artan belediyeler; toplu konut, raylı taşıma, eğitim, sağlık gibi sosyal projelerle batılı kurumdaşlarının 30 yıl gerisinde refah devleti anlayışına yönelik hizmet etmeye başlamışlardır. Bunu yaparken de batıdaki merkezi idarenin tamamlayıcısı olma rolünün ötesinde merkezi idare ile yaşadıkları

çelişkili durumlar ile alternatif iktidar odağı izlenimi bırakmışlardır (Şengül, 1999:49-50).

1982 anayasası, belediye organlarının seçimle iş başına geleceğine yönelik ilk anayasal güvenceyi getirmesine karşın, yerinden yönetimleri işlemez hale getiren çok ağır vesayet hükümlerini beraberinde getirmiştir. Söz konusu anayasa mahalli seçimleri 4 yılda birden 5 yılda bire çıkarmıştır (Ulusoy ve Akdemir, 2002:135-6).

Merkezi yönetimlerde 1980 sonrası başlayan yeniden yapılanma sürecinin yerele sirayeti ile belediyelerde hizmet üretiminin özelleştirilmesi, global sermaye için çekim yaratacak iyileştirmelerin yapılması noktasında yeni açılımlar gözlemlenmekte idi. Ulaşım ve altyapı yatırımlarına yönelme, dönemin ana karakteristik özelliği haline gelmiştir. Dış para piyasalarından sıkça borçlanma, yap işlet devret modelleri, artan kent rantı, taşeron sistemiyle özel sektöre kaynak aktarımı, belediyelerin büyük kentlerde anakent ve alt kademe belediyesi olarak ikili örgütlenmeye gitmesi piyasa kurallarıyla yönetilen belediyeye merkezi yönetimin denetiminden kaçmayı sağlayan, bağlı şirketlerin ortaya çıkması bu dönemin öne çıkan olgularıdır (Şengül, 1999:51-52).

1.3. Avrupa’da Belediyeciliğin Tarihçesi

Batı Avrupa’nın, İslamiyet’in yayılmasıyla belirli bir oranda sıkışarak kendi içinde yaşamak mecburiyetinde kalması sonucunda yaşanan antik geleneklerden ayrılış, daha sonrasında kentlerin gelişmesini engelleyen feodalizmin yıkılmasıyla yerel özerklik düşüncesinin gelişmesi 10. yy. dan sonra burjuvazinin gelişmesine koşut olarak kentler büyümüş gelişmiştir (Keleş, 2000:30).

Ticaret liberalizmi gerektirdiği için bu kentler siyasal özerklik, vergi koyma, pazar haklarına sahip olmuşlardır. Bu anlamda çağdaş kapitalist toplumlar; kent hukuku, mahkemeler ve belediye maliyesine sahiptirler. Zamanla halkın kent merkezlerine toplanması ile feodal üretim ilişkisi çözülmeye başlamış ve kentlerde zanaat grupları ile bunları koruyan lonca sistemleri oluşmuştur. Bu süreç Avrupa’da “Belediye” kavramını geliştirmiş ve belediyeler, kentlerde ki yönetim içerisinde yerlerini almıştır (Kaştan, 2004:524-5).

Avrupa’da belediyeciliğin Ortaçağ’dan Yeniçağ’a kadarki süre içerisinde kayda değer gelişmeler gerçekleştirdiği söylenemez. Dönüşüm Avrupa’nın Fransız İhtilali ve Sanayi

Devrimi ile tarım toplumundan/geleneksel toplumdan, sanayi toplumuna/modern topluma geçmeye başlamasıyla 18. yüz yılın sonunda gerçekleşmiştir. Köylerden yoğun göç alan kentlerin sanayinin merkezi olarak ortaya çıkması bu yeni dönemin başlangıcını oluşturmuştur. Yoğun nüfus, çarpık kentleşme, hava kirliliği, alt yapı yetersizliği gibi durumlar önceki dönemlerden farklı olarak 19. yy. da kentlerin yüzleştiği sorunlardı. Bu sorunların çözümüne yönelik arayışlar ve çabalar, yerel yönetimlere yeni bir anlam kazandırırken Avrupa belediyeçiliğini derinden etkilemiştir (Uyar, 2004:1).

20.yy yerel yönetimlerin zorunlu hizmetleri için yeterli kaynak bulabildiği, merkezi hükümetin sunduğundan daha fazla yerel halka hizmet sunabilme imkânına kavuştuğu bir dönemdir. İngiltere’de gelişen Belediye Sosyalizmi Akımı, ABD’deki yansımasıyla Özerk belediyeçilik; üst yönetimlerin yerel işlere karışmasından vazgeçmelerini öğütlemekteydi. Bu ve çağdaşı diğer düşünceler 20. yy.da yerel yönetimlerin 3 özelliğini ortaya koymuştur. Birincisi; ekonomik, toplumsal ve teknolojik nedenlerle, yerel yönetimlerin görev alanlarının genişlediğini ve daha da genişleyeceğinin “hizmet çoğulculuğu” adı altında ortaya konmasıdır. . İkincisi 3. dünya ülkeleri dışında kentsel nüfusun hemen her ülkede kırsal nüfustan fazla olduğunun gözlemlendiği bir dönemde yerel birimlerin hızla kentsel bir karakter kazanmasıdır. Sonuncu olarak 20. yy.ın ortalarına kadar yerel sorunlara, siyasi nitelik ikinci plana iterek pragmatik bir yaklaşımla eğilildiği, yerel yönetimlerde etkinliğin arandığı bir dönemin yaşanmasını bu dönemin özellikleri olarak ifade edebiliriz (Keleş ve Yavuz, 1989:7-8).

Tablo 1. de görüldüğü gibi günümüzde Avrupa’daki belediyeler büyüklükleri açısından farklılık göstermektedir. Bu görev tanımlamaları açısından da çeşitliliğe yol açmaktadır. Topluluk dâhilindeki toplam 69.700 belediyeden yaklaşık yarısına (ortalama 1475 nüfusla) Fransa tek başına sahiptir (Yeter, 1990:28).

Küçük ölçekli belediyelerin bazı ülkelerde göze çarpan sayıda çokluğu hatta bazı ülkelerde 50-60 mukim için bile belediye kurulmasına zeminin müsait olması geleneksel faktörleri göz ardı edersek “Subsidiarite Prensibi”nin (kamu hizmetinin vatandaşa en yakın birimlerce yerine getirilmesi) abartılı bir yorumu olarak düşünülebilir.

Tablo 1. Nüfuslara göre AB belediyelerinin büyüklüklerinin sınıflandırılması

BAZI AVRUPA ÜLKELERİ	Belediye nüfusu < 1000 kişi		Belediye nüfusu > 100.000 kişi	
	Belediye sayısı	Belediyeler içinde yüzdesi	Belediye sayısı	Belediyeler içinde yüzdesi
Fransa	28.183	77.1 %	36	0.1 %
İtalya	1.935	23.8 %	50	0.61 %
İspanya	4.862	60.1 %	55	0.68 %
Yunanistan	4.704	79 %	8	0.1 %
Finlandiya	22	4.8 %	6	1.3 %
Polonya	2	0.01 %	43	0.37 %
Portekiz	1	0.3 %	23	7.5 %
Hollanda	1	0.2 %	18	2.8 %
Belçika	1	0.16 %	8	1.3 %
Bulgaristan	0	0 %	16	6.2 %
Danimarka	0	0 %	4	1.5 %
Norveç	17	7.1 %	3	0.6 %
İzlanda	164	83.2 %	1	0.5 %
Eski Batı Alman Eyaletleri	2.729	34.5 %	28	0.35 %

Kaynak: Ünüsan (1996:11)

Avrupa Birliği vatandaşlarına daha iyi hizmet verebilmek için halka en yakın yönetim birimi olan yerel yönetimlerin gelişmesine büyük önem vermektedir. AB fonlarının kayda değer bir bölümü yerel ve bölgesel yönetimlerin daha iyi çalışabilmeleri için ayrılmıştır. Avrupa Birliği'nde tek bir yerel yönetim sistemi yoktur. AB, yerel yönetimlerin örgütlenme tarzı ve görev ayrımı gibi yerel yönetim sistemine ilişkin konularda üye ülkelere herhangi bir yaptırımda bulunmaz; bu nedenle üye ülkelerin yerel yönetim sistemlerinde farklılıklar bulunmaktadır. Ancak, AB sınırları içerisinde yerel yönetimler için ortak bir yönetim kavramı geliştirilmektedir. Bu anlayışın en temel özelliği demokratik ve katılımcı bir yönetimin desteklenmesidir (www.min.avrupa.info.tr, 12.02.2007).

Toplumsal gelişmişlik ile yerel yönetimlerin varlığı ve gelişme düzeylerinin yakından ilgili olması nedeniyle, bir ülkenin gelişmesi sanayileşmesi ve hızla kentleşmesi yerel yönetimlerin gelişmesinde farklılara yol açabilir (Keleş, 2000:25). Ülkelerin kendi içinde olabileceği gibi ülkeler arasında da görülebilen bu farklılık aşağıda açıklanacak farklı görev tanımlamalarına yol açmaktadır.

1.4. Avrupa Birliği Ülkelerinde Hizmetler Açısından Belediye Sorumluluklarının Sınıflandırılması

AB ülkelerinde belediyelere düşen görevleri verilen hizmet esasına göre tanzim edersek*:

1.4.1. Eğitim

Okul öncesi eğitim: Hizmetlerinin; Portekiz, Bulgaristan, Hollanda, Lüksemburg, Polonya, İsveç, Finlandiya’da belediyece verilmesi zorunlu; Norveç’te ihtiyaridir.

İlkokullar: Yapım bakım ve onarım ve organizasyonu Fransa, İsveç, Portekiz, Bulgaristan, Hollanda, Lüksemburg, Polonya, Norveç, Finlandiya’da belediyece yapılmakta iken; Yunanistan’da ilkokulların sadece bakımı belediyece yapılmakta, Belçika ve Danimarka da diğer kamu kurumlarıyla ortak sorumluluk bulunmaktadır. İspanya’da hem bu yapım ve işletim hizmetlerine katılım hem de zorunlu eğitimin denetlenmesi belediyelere aittir. Lüksemburg’da belediye tüm ilkokullara kütüphane yapmak zorundadır.

Ortaokul, meslek okulları: Hollanda ve İsveç’te belediyeye aittir. Belçika ve Danimarka’da ilk ve ortaokul eğitimi ve Finlandiya meslek okullarında; üst bölgesel yönetim veya devletle beraber ikili sorumluluk vardır. Norveç’te meslek okulları belediyeye, orta öğretim devlete aittir.

Yetişkinlerin eğitimi: Okuma yazma ve yetişkinlere verilebilecek diğer eğitimler İsveç Hollanda Finlandiya’da belediyelere ait iken; Danimarka ve Belçika’da üst yönetimlerle beraber ikili sorumluluk vardır. Ayrıca Belçika’da özürülüler için ilk ve meslek okulları yine ikili yapı içinde belediyelerle ortaklaşa yürütölmektedir.

1.4.2. Güvenlik ve Polis

Yangınla mücadele: Finlandiya, Norveç, İsveç, Danimarka, Portekiz, İspanya, Bulgaristan, Belçika, Lüksemburg ve Hollanda da belediyelere aittir. Yunanistan’da devlet yürütse de belediyelerin gönüllü teşkilatlanmaya gittikleri görölmektedir.

* Bu başlık genel hatlarıyla; AB’ye üye ülkelerin çoğunu içeren, belediyelerin görev tanımlamalarına ayrıntısıyla giren, tarih ve kapsam açısından AB’deki belediyelerin yapılarını yansıtmada bir bütönlük arz edebilecek Türkiye’de yayınlanmış tek kaynak gibi gördüğümüz Teoman Ünüsan’ın “Avrupa’da Yerel Yönetimler”(1996) adlı çalışmasının hizmetler esasına göre kategorize edilmesiyle derlenmiştir.

Sivil savunma: Portekiz, İspanya, Finlandiya, Norveç ve Belçika'da belediyeye aittir. Danimarka, Hollanda ve İsveç'te esas görev belediyelere düşse de üst yönetimlerle birlikte sorumluluk vardır. Yunanistan'da yerel yönetimler bu konuda katkıda bulunmaktadır.

Polis: Norveç Hollanda ve Belçika'da belediyeye aittir. Belçika'da ayrıca belediyenin yönettiği hapishaneler mevcuttur ve büyük elçilikler belediye zabıtasınca (polis) korunmaktadır. Bulgaristan da ise merkezi idare ile koordineli bir yapı vardır. İspanya'da kamuya ait yerlerin korunmasında belediye zabıtası görev almaktadırlar.

1.4.3. Kamu Hijyeni ve Esenliğine Yönelik Hizmetler ve Sosyal Hizmetler

Atık su arıtma ve çöplerin bertarafı: İspanya Danimarka'da atık suların arıtımı belediyeye aittir. Hollanda'da il yönetimleriyle ortaklaşa atık su arıtımı yapılmaktadır. Lüksemburg'da çöplerin bertarafı devlet ile belediye arasında işbölümü halinde yapılır. Çöplerin imhası Norveç, Belçika ve Bulgaristan'da belediyece yapılmaktadır.

Şehir içi yolların yapılması: İspanya, Portekiz, Lüksemburg ve Norveç'te belediyece; Finlandiya, Danimarka ve Hollanda da üst yönetimlerle birlikte yürütülmektedir.

Sosyal hizmetler: İtalya, Hollanda, İsveç, Norveç ve Finlandiya'da belediyece sosyal hizmetler verilmekte; İspanya sosyal hizmetlere araç gereç sağlamakta Lüksemburg ve Yunanistan'da huzur evleri devlet ile beraber yapılmaktadır.

Sağlık hizmetleri: hastane ve bakımevleri Hollanda ve Finlandiya'da belediyece yapılmakta; İspanya da birinci kademe sağlık kuruluşlarının yönetimine belediyece katılım görülmekte Lüksemburg'da sağlık kuruluşlarının yapımı devlet ile ortaklaşa halledilmektedir. İlk yardım, ve ambulans hizmetleri yanında koruyucu hekimlik, akıl hastalarının tedavi ve nakli Belçika'da belediyece yapılır. Yunanistan'da dispanser tarzı yapılanmaları belediyeler yürütür.

Konut yapımı: İspanya, Hollanda, Bulgaristan, İsveç'te sosyal konutlar belediyece yapılırken Belçika'da sosyal konutların yapımının yanında din görevlileri için lojmanlar belediyece yapılmaktadır. Danimarka'da sosyal konutlar konusunda devlet bölge ve belediyelerin 3 lü işbirliğinin mevcut olduğunu görmekteyiz.

1.4.4. Trafik ve taşımacılık:

Trafik: Belçika, İspanya ve Lüksemburg'da belediye kontrolündedir.

Kent içi karayolu toplu taşımacılık: Finlandiya, İsveç, Belçika, Hollanda ve İspanya'da belediyece yapılmakta; Yunanistan ve Norveç'te devletle, Danimarka'da ise üst bölge yönetimi (kontluk) ile birlikte ikili hizmet yapılanmaları mevcuttur. Portekiz'de ise kent içi toplu taşımanın yanında belediyeler kırsal alanlara ve öğrencilere toplu taşıma hizmetleri vermektedirler. Fransa'da da şehir içi toplu taşımanın yanında öğrenci taşımacılığını da belediyeler yapmaktadır.

Kent içi raylı toplu taşıma: Hizmeti Finlandiya, Belçika, Hollanda, belediyece yürütülmektedir.

Limanlar: Finlandiya, Norveç, İsveç, Danimarka, Hollanda, belediyece yapıлып yönetilmektedir. Belçika'da ise ufak ölçekli iç limanlar belediye sorumluluğundadır.

Tali hava limanları: Norveç'te tercihe bağlı olarak bu hizmet belediyelerdedir. Danimarka ve Yunanistan'da üst yönetimlerle birlikte yürütülür.

1.4.5. Ekonomik faaliyetler:

Elektrik temini: Finlandiya, İsveç, Hollanda, Portekiz, Belçika'da belediye şirketlerine, il yönetiminin ihtiyari katılımları olabilmektedir. Yunanistan'da devletle birlikte, Danimarka'da devlet, kontluk ve belediye 3'lü sorumluluk ile bu işi yürütmektedir.

Su temini: Finlandiya, Norveç, İsveç, Danimarka, Belçika, Lüksemburg, Portekiz, İspanya'da belediye arıtılmış içme sularını temin etmektedir. Hollanda'da suları il yönetimleri artırırken dağıtımını belediye yapmaktadır. Yunanistan'da devlet artırırken dağıtımını devlet belediyelerle birlikte yapmaktadır.

Gaz temini: Finlandiya, İsveç, Danimarka, Hollanda, Yunanistan'da (sadece Atina'da) belediyece yapılmakta, Belçika'da belediye şirketlerine il yönetiminin ihtiyari katılımları olabilmektedir.

1.4.6. Diğer Hizmetler:

Belediyecilik denince ilk akla gelen şehrin yapılaşması, yeşil alanları düzenleme gibi rutin görevlerinin dışında örnek olarak; İtalya'da belediyelerin askerlik hizmeti,

istatistiklerin tutulması, nüfus kayıtlarının tutulması, seçim hizmetlerini düzenlemek gibi hizmetlerin yanında yeterli kaynağın belediyelere aktarılması şartı ile belediyelerin her türlü hizmeti vermesi olağan görülmektedir. Avrupa da belediyeler ayrıca katı atık toplama, tüketicilerin korunması; mezarlık, mezbahalar, hallerin yönetilmesi; park yerleri, spor tesisleri temini; kamusal mekânların aydınlatılması; çöp toplama yanında yolların temizlenmesini; tarihi eserlerin restorasyonu, korunması; belediye müzeleri, kütüphaneleri oluşturulması; gıda maddeleri ağırlık ve hijyeninin kontrolü; gürültü kirliliğini önlemek; sahipsiz sokak hayvanlarının ıslahı; akıl hastalarının takibi; bulaşıcı hastalıkların önlenmesi; kanalizasyon şebekesi yapımı; yabancıların sosyal hayata intibakı; halka açık duş yerleri, tuvaletler; ölü yakma tesisleri; haşerelerle mücadele gibi hizmetler sunmaktadırlar. Bunlar dışında; evlerde ve yuvalarda çocuk bakma hizmeti; özürhüleri hayatını kolaylaştırıcı tedbirler alma; şehirlerdeki çöküntü bölgelerinin ıslahı ile kentin yenilenmesi, bakımsız binalarla ilgili mücadele; gençlerin eğitimi ve dinlenmesine yönelik tesisler; telefon kabinleri; sinyalizasyon; park yerleri; koruma bariyerleri; sokakların isimlendirilmesi, numaralandırılması; mezbahalar, turizmin gelişmesine yönelik atraksiyonlar; ticari işletmelerin çalışma izinleri; evlilik işlem ve merasimleri belediyelerce verilen hizmetler arasında yer alır. Tüm bunlara ilave olarak; kültürel politikalar belirleme, etkinlikler düzenleme; her türlü sanatsal faaliyetin sergilenmesi için mekân ve imkân sağlanması; konutlar için arsa üretimi gibi belediye bölgesi içinde tüm kamusal işlerde; bazı yerlerde esnek yer yer de sınırlayıcı normatif çerçeveler içinde faaliyetlerini yürütmektedir. Bunları yaparken gerekli kaynak; yetki ve sorumluluklarla paralel belediyelere verilmektedir. Görüldüğü üzere belediyeler arasında belirttiğimiz gibi hem yaptığı hizmetler hem de burada fazla ayrıntıya girmek istemediğimiz için belirtmediğimiz yönetim birimlerinin seçimi ve aldığı kararları uygulama metotları arasında farklılıklar vardır.

Bu farklılıklara rağmen mahalli idarelere yaklaşımda belli bir yakınlaşma görülmektedir. Bunun en belirgin örneklerinden biri Avrupa Bölgeler ve yerel yönetimler Sürekli Konferansının 1982 yılında Avrupa Yerel Yönetimler Beyannamesini kabul etmesidir. Bu beyanname yerel yönetimler arasında eşit bir yapılanmayı hedeflemekte Üye ülkelerde mevcut yerel yönetim şekline bağlı kalarak yerinden yönetim ilkesini garanti etmektedir (Yeter, 1990:28-29).

1.5. Türkiye’de Belediyelerin Ekonomideki Yeri

Türkiye’de tüm belediyelerin ülke ekonomisi içindeki ağırlığının yıllar itibariyle seyri Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2’yi incelediğimizde, belediyelerin almış oldukları payın sürekli olarak artmakta olduğu görülmektedir. Bu artışların sebebi; belediye mali sisteminin 1/3’ünü temsil eden büyükşehirlerin kurulması ve bunlara ilave kaynak aktarılması, yüksek şehirleşme hızı ile belediye genişlik ve sayılarının artması, genel bütçe vergi paylarının % 4’den 5’e daha sonra da % 6’ya çıkarılması, 1990’lı yıllarda kamu açıklarının finansmanını kapatmak için arttırılan vergi yükünün bu % 6’lık paydan gelen kaynakları artırması, belediyelerin ulaştırma, su gibi sunduğu hizmetlerin fiyatlandırmasını temel finansman unsurlarından biri olarak tercih edilmesinden kaynaklanmış olabilir (Kurtuluş, 2006:6-7).

Tablo 2. Belediye kaynaklarının GSMH’ daki yıllar itibariyle payı, ortalama (%)

Kaynaklar	1975-80	1981-85	1986-90	1991-95	96-2000	2001-05
Borçlanma Dahil	1,0	1,1	2,0	2,5	3,3	3,7
Vergiler	0,5	0,6	1,2	1,4	1,7	2,0
Genel Bütçe Vergi Payı	0,0	0,5	1,0	1,2	1,5	1,6
Belediye Vergileri	0,5	0,1	0,2	0,2	0,2	0,4
Vergi Dışı Gelirler	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5
Faktör Gelirleri	0,1	0,1	0,1	0,3	0,5	0,5
Borçlanma	0,1	0,1	0,3	0,5	0,7	0,7
Borçlanma Haric	0,9	1,0	1,7	2,0	2,6	3,0
Belediyeler + Bağlı İdareler						
Borçlanma Dahil	1,1	1,2	2,3	3,1	3,9	4,4
Borçlanma Haric	1,0	1,1	1,9	2,3	3,0	3,4

Kaynak: Kurtuluş (2006:5)

Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze il özel idareleri ve belediyelerin toplamda yaptıkları yerel yönetim harcamalarının GSMH ‘ye oranı % 2,5 büyüklüğünde olmuştur. Harcamaların daraldığı ve cumhuriyet dönemi ortalamasının altında kaldığı yıllar İkinci Dünya Savaşı ve 1970 yıllar olmuş, zaman zaman bu harcamalar GSMH ye oranla % 4 büyüklüğe kadar çıkmıştır (Çınar ve Güler, 2004:161).

Yatırımda AB’ye uyum sürecinde belediyelere yüklenecek yeni görevlerle birlikte olması beklenen artış yatırım harcamalarının yanında yeni kaynak yaratılmadığı takdirde borç artışını da beraberinde getirecektir. Mali disiplin yasaları ile sınırlandırılan borçlanmayla beraber transfer harcamalarına azalma şeklinde yansımaları

beklenen yatırım artışı zorunluluğu, belediyeleri sosyal görevlerini yapamaz hale getirecektir. Yasayla sınırlanmış personel harcamalarında mevcut girdi ile en yüksek çıktıyı yapacak personelin seçimi bu süreçte büyük önem arz etmektedir.

BÖLÜM 2: AVRUPA BİRLİĞİNİN ULAŞIM VE ÇEVRE MEVZUATI ÇERÇEVESİNDE TÜRK BELEDİYELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, Türkiye'deki il belediyelerinin AB çevre ve ulaşım müktesebatının yanı sıra Türk Mevzuatı'na da uyumu değerlendirilecektir. Bu çerçevede hem ekonomik açıdan hem de hizmetlerin etkinliği ve yeterliliği bağlamında değerlendirmeler yapılacaktır. Bunu takiben en etkili iki başlık olan çevre ve ulaşımın yol açacağı değişikliklerin olası etkileri ve belediyelerin aldığı kararlarda bu etkilerin ne ölçüde gözetildiği araştırılıp, sorgulanmaya çalışılacaktır.

2.1. İl Belediyelerinin Ulaşım Müktesebatı Çerçevesinde Değerlendirilmesi

AB ulaşımında güvenlik, beşeri ve fiziki tüm öğeleri ile çevreye duyarlılık, gittikçe artan hareketliliğe tehditler getirmeden erişebilirliği sağlama bunu yaparken de kaynakların etkin kullanılması gibi kavramları ön planda tutmaktadır. Sürdürülebilir ulaşımı sağlamada kombine ulaşım (intermodality) metodu önemli bir araç olarak görülmektedir (www.ibb.gov.tr, 21.02.2007).

AB'nin temellerini atan 3 önemli anlaşmadan (AKÇT, Roma, Eurotom) biri olan Roma anlaşmasından tarımın yanında ulaştırma politikasında da ortak politika konusunda önemli atılımlar sağlanmıştır.

Maastricht anlaşması ise (1992) taşımacılık politikasına önemli kurumsal düzenlemeler getirmiş; Trans Avrupa taşımacılık ağlarının oluşumunu sağlamıştır (www.ikv.org.tr, 24.03.2007).

1992 tarihli beyaz kitap ise sürdürülebilir hareketliliğe dayalı, engelli insanların ulaşımını iyileştirmeye yönelik tedbirleri barındırmaktadır. 1998 yılında hazırlanan bilgi notunda ise engelli insanların ulaşım ihtiyacının kolaylaştırılması, özel araçları olmayanlara yeterli ulaşım hizmeti sağlanması ve tüm ulaşım ağına ulaşılabilirliğin sağlanması belirtilmiştir (www.ibb.gov.tr, 21.02.2007).

1995 yılında başlayan (COST 322) engelli insanların ulaşımını kolaylaştıran otobüslerin hizmete sokulması ve bu otobüslerin teknik aksamına ilişkin standartları ifade eden 2,5 yıl süreli çalışmayı (<http://cordis.europa.eu>, 27.02.2007) takiben 1999

yılında (COST 335) ile durak bilet ve alt yapının analizleri ile fiziksel açıdan dezavantajlı insanların ulaşım hizmetinden maksimum yararlanabilmesinin maliyeti ortaya konmuş, sağlık ve güvenlik açısından nitelikli taşımacılığın sağlanması için personel eğitimine ağırlık verilmesi sağlanmıştır.

1995 yılında AB komisyonunca hazırlanan ve 1995-2000 dönemini kapsayan, Ortak Taşımacılık Politikası kapsamında çerçevelendirilen eylem planını takiben işin mali yönünü ortaya döken “ taşımacılıkta adil ve etkin fiyatlama” adlı yeşil kitap ortaya çıkmıştır (www.avrupa.info.tr, 23.02.2007). 1996 da demiryollarının kullanımının artması için bir beyaz kitap yayınlanmış bu konunun önemine değinilmiştir. 2000 yılında Lizbon’da yapılan konsey toplantısında ortaya konan stratejik hedeflere ulaşmada önemli olan rekabet unsurunun temel öğelerinden birinin ulaşım sistemi olduğu göz önüne alınırsa, topluluğun ulaştırma stratejilerine artan vurgusunun nedeni ortaya çıkacaktır.

Bu odaklanma “2010 yılı için ortak taşımacılık politikası: karar verme zamanı” adlı 2001 yılında komisyonca hazırlanan kitapta; çağdaş ve sürdürülebilir ulaşım sistemine vurgu yaparak meyvelerini vermiştir.

AB’nin ulaştırmada odaklandığı temel hedefleri şöyle belirtebiliriz:

- Rekabetin düzenlenmesi, taşıma türlerinin entegrasyonu ve türlerin dengeli dağılımının sağlanması
- Ana güzergâhları yeniden düzenleyecek ulaştırma projelerinin finansmanı ile taşımacılıktaki dar boğazları aşmak
- Yolların rehabilitesi, kazaların azaltılması, yeni teknolojilerin güvenlik amaçlı kullanımı ulaştırma ile ilgili kamu hizmetlerinde kalitenin artırılması, kullanıcı merkezli taşıma politikalarının tesisi
- AB’nin taşımacılık alanında uluslar arası kurum ve kuruluşlarda tek kimlik altında temsil edilmesinin tesisi ve küresel taşıma yönetim sistemi oluşturmak (Kütan, 2006:2).

Çeşitli Ulaşım metotlarının birbirine eklenerek, bunlar arası geçişlerin sağlanması ve temiz ulaşım yöntemlerine yönelme, kentsel kullanım alanlarının planlanmasında

etkin ulaşımın göz önünde bulundurularak trafikte düzenli olarak akıcılığın sağlanması, her konuda olduğu gibi rekabet, güvenlik, hizmet kalitesi, her türlü sosyal grup için fırsat eşitliği yaratılması kavramlarına önem verilmesi yeni hedefleri oluşturmuştur.

Türkiye’de belediyelerin AB’ye uyum sürecindeki durumunu şöyle değerlendirebiliriz: Belediye yasasında belirtilen coğrafi kent bilgi sisteminin tam anlamıyla çalışması önemlidir. Bu sistem; şehir büyüklüğü, demografik ve coğrafi unsurlar gibi nedenlerle ulaşımın kapsam ve yöntemlerinin farklılaşması sebebiyle; kent içi veri tabanından ulaşım verilerine ayrıntılı biçimde erişilmede; planlama, takip, yolcuların bilgilendirilmesinde; verimli işletmecilik, trafik güvenliği, kombine ulaşımın etkinliği ve kaynakların etkin kullanımı çerçevesinde raylı ulaşımaya yönelmede; gelecekte belediyelere tamamıyla devredilebilmesi muhtemel ulaşım düzenleme yetkileri ve belediyelerin mevcut yetkilerini çeşitli komisyonlarda kullanmada önem arz etmektedir. Bu konuda il belediyelerinin durumu şöyledir. İl belediyelerine yollanmış olduğumuz anketteki “Belediyeniz coğrafi kent bilgi sistemine sahip mi?” sorusuna belediyelerin % 44’ü evet, % 44’ü hayır demiş, %12’si ise soruyu cevapsız bırakmıştır (Anketimize verilen evet cevaplarının yanına bazı belediyelerin “kısmen” şerhini düşmesi bu sisteme sahip belediyelerinde sistemden tüm özellikleriyle ve tüm sınırları kapsayacak şekilde yararlanamadıklarını göstermektedir). Yeni teknolojilerin kullanımının kolaylaştırılması, ayrıca AB’nin hizmet kullanan bedelini öder mantığından hareketle taşıma maliyetlerinin hizmet alanlara objektif bir şekilde yansıtılması, kazaların yoğunlaştığı risk bölgelerinin sağlıklı bir şekilde tespiti ile yaralanma, ölüm ve maddi kayıpla sonuçlanan kazaların azaltılması için tedbirlerin alınması yine bu sistem yardımıyla olabilmektedir.

Belediyeler ulaşım hizmetinin dışsalıklarının farkına entegre kent bilgi sistemi ile ulaşabileceklerdir. Performans izleme süreçleri de bununla sağlanabilmektedir. Belediyeler kurumsallaşmış bir yapıya haiz olarak mevcut yetkileri çerçevesinde ulaşım sektöründe düzenleyici bir faktör olmalı, düzenlemeleri yaparken de yerel toplumun ihtiyaçlarını, sektörde çalışanların zararına yol açmayacak bir şekilde karşılamalıdır.

Yerleşimin ve dolayısıyla toprak rantının yüksek olduğu yerlerde (arazi kullanım kararları) kentsel düzenlemelerin yapılma maliyetinin yüksek olması çok dağınık

yerleşmelerde ise abone veya kullanıcı başına düşen alt yapı birimlerinin dolayısıyla maliyetlerinin (yaşam kalitesini arttıran) bir hizmetin yeterli sunumu için (toplu taşıma yanında içme suyu kanalizasyon gaz gibi hizmetlerin sunumun da da) bir handikap oluşturmaktadır. Alan kullanımında kentin çehresine münhasır en uygun çözümün belirlenmesinde coğrafi kent bilgi sisteminin önemi büyüktür.

Örneğin yaşlı ve sakatların yoğun olarak yaşadığı engebeli bölgelere öncelikli olarak düşük tabanlı ulaşım araçlarının sevki planlanabilir. Tabii ki bu durum ulaşım ve çevre müktesebatında belirtilen araçların, belediye araç parkında (veya toplu taşıma imtiyazı verilen veya hizmetin kiralandığı şirketlerde de) çoğunluğu oluşturmasıyla da yakından alakalıdır. Ankete cevap veren belediyelerin sahip oldukları toplu taşıma araçları için belirttikleri yaş gruplarının oranlarında, 10 yıldan yaşlı, dolayısıyla günümüz AB standartlarına uymayan araçlar çoğunluktadır. Kamunun kent içi ulaşımında yaptığı toplu taşımacılık payının ortalama % 25 yer yerde en fazla % 40 olarak seyrettiği Türkiye’de ortalama % 35 gibi özel toplu taşımacılık payını da eklersek taşımacılığın (Sönmez, 1998:114) % 60 ila % 75’inde araçların AB standartlarına uymaması nedeni ile yaşanacak değişimin yüksek mali boyutunu öngörmek mümkündür.

Alt yapı yapımı ve kâfi derecede bakım onarımının yanında üst yapının da yönetiminde aktif rol alacak (Örneğin anketimizdeki “Sinyalizasyonda yeşil dalga uygulaması yapıyor musunuz?” Sorusuna % 24’u evet % 69’ü hayır % 7’si ise cevapsız bırakmıştır.) bilgi yönetimi metoduyla yolları genişletmektense etkin bir trafik düzenlemesi ile belediyeler maliyeti düşük çözümler sunabileceklerdir.-Büyük şehirler tezin kapsamı dışında olmasına rağmen yol gösterici bir örnek vermek maksadıyla İstanbul’da kavşaktan geçen araç sayısına göre otomatik olarak işleyen akıllı ulaşım sistemi sayesinde 6 yıl boyunca yeni yol yapılmaması varsayımı ile yol kapasitesinin %20 artacağı, kazaların %50 azalacağı yolunda projeksiyonlar yapıldığını belirtmekte fayda vardır. (<http://tkm.ibb.gov.tr>, 24.02.2007)- Bunların yanında geçmişteki hızlı ve çarpık kentleşme yüklerinin hafifletilmesi, yeni ihtiyaçların istatistikî verilerin analizi ile bilimsel yollarla tespiti, bireysel motorlu araç sayısında ki artış ve trafik tıkanıklarıyla birlikte artan karbondioksit emisyonunun çevresel yansımaları hafifletebilecektir.

Çizgiler ve levhaların görünürlüğünün takibi güvenlik açısından büyük önem taşımaktadır. 2001 tarihli Beyaz Kitab ulaşım türleri arasında dengeyi sağlanmasını istemesinin yanında yaya ve motorsuz taşıtların ulaşımını teşvik etmek için, pozitif ayrımcılığı bu ikisi için kabil kılmıştır. Bu doğrultuda anketimizde sorulan şehir içinde caddelerde bisiklet yolları ayrı olarak belirtiliyor mu? Sorusuna belediyelerin % 80'si evet % 20'i hayır olarak cevaplamıştır. Yine de ulaşım çeşitliliğini artırır veya daraltırken çevreye saygı sürdürülebilir ihtiyaçları karşılama yetisi göz önünde bulundurulmalıdır.

Yeterli yaygınlığa henüz ulaşmayan raylı ulaşımında yolculuk hizmetinin bileşenleri (erişim ücret ve koşulları) hakkında tam bilgi, yolculuk sırasında meydana gelebilecek değişiklikler hakkında eşanlı bilgilendirme, her durakta bilet gişeleri gibi standartlar raylı taşımacılığa sahip olacak illerde uygulanmalıdır. İl belediyeleri gerek coğrafi yapılanmalarından gerek raylı taşımacılığın yüksek sabit maliyetlerinden gerekse sistemin verimli çalışabilmesi saat başına bir hatta hareket halinde yeterli yolcu sayısını sağlamalarının şu anki nüfusları ile olanaksız olması gibi nedenlerden dolayı raylı sisteme geçememişlerdir.

TÜVASAŞ gibi ulusal kuruluşlar uygun maliyetlerle belediyelerin vagon talebini karşılama konusunda yeterli hale getirilebilir. Finansman kompozisyonlarında şartlı dış kredilerden ziyade, iç finansman ve yahu ta şartsız dış kredilerin temini, yap işlet devret gibi modeller öz kaynak sıkıntısı çeken belediyeler için çözüm sunarken istihdam olanaklarına pozitif dışsallık sağlayacaktır.

Ulaşım sisteminin bileşenlerinden otoparklar konusunda ise belediyeler gereken özeni göstermemektedirler. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından 1994 yılında yürürlüğe sokulan Otopark Yönetmeliğine göre, planlarında otopark yeri ayırmamış konutlar için yerel yönetimler tarafından otopark yapımında kullanılmak üzere otopark harcı alınmaktadır. Aynı yönetmelik gereğince toplanan bu harçlar, otopark tesisi için gerekli arsa alımları ile bölge veya genel otoparklar için kullanılır, demekle birlikte (www.tuketici.org, 07.04.2007) inşaat sektörünün ekonomik nedenlerden dolayı evlerin altına otopark yapmayı tercih etmemesiyle oldukça yüksek meblağlara ulaşan fonlar şehirlerin bu konudaki ihtiyacına rağmen otoparklara dönüşmemektedir. Bunu ankete cevap veren bazı illerin merkezlerindeki katlı veya yeraltı otoparkı kapasitesini

300 ila 600 araç sayısı arasında değişen rakamlarda belirtmesinden anlamaktayız. Otopark kapasitesi ile beraber parkomatlarda da kapasite arttırılmalıdır. Anketimizdeki “Şehrinizde parkomat sistemi uygulanıyor mu?” Sorusuna belediyelerin % 39’u evet % 44’ü hayır diye cevaplamış % 17’si ise cevapsız bırakmıştır

Yolları, kaldırım ve sinyalizasyonları engellilere uygun hale getirmek için öncelikle engellilere yönelik derneklerin bunun yanında okulların ve hastanelerin ve devlet kurumları ile çeşitli spor ve sanat etkinliklerinin düzenlendiği alanların parklar ve çevrelerinin uygun hale getirilmesi için harekete geçilebilir. Yoğun olarak kullanılan kavşaklarda görme engellilerin yararlanabilmesi için “Sesli sinyalizasyon uygulanıyor mu?” sorusunu çalışmamız kapsamındaki belediyelerin % 15’i evet % 85’i hayır olarak cevaplamıştır. “Kaldırımlar ve banketlerin hepsi özürülülerin kullanımı için uygun mu?” sorusunu % 35’i evet % 65’i hayır olarak cevaplamıştır. Bu konuda AB’ye uyumu bir kenara bırakarak sırf insan olmaktan kaynaklanan onuru sosyal açıdan dezavantajlı kişilere hakkıyla yaşatabilmek için belediyelerin harcama kararlarını bu doğrultuda incelemesinde fayda vardır.

Güvenlik konfor ve kent estetiği açısından olduğu kadar engelli vatandaşların yardım almadan toplu taşıma araçlarını kullanabilmelerini sağlayacak araçların standartlarını belirlemekte belediyeler için önemli olan diğer bir konudur.

Trafik zabıtasının denetimlerini arttırması belki de ilerde tamamen üstlenebilmesi, halkta trafik bilincinin arttırılması yönelik programlar sunmak belediyelerin asli görevi olmalıdır. Güvenlik ve denetimde kameralı takip fonksiyonunun arttırılması hem caydırıcılık hem de uzun dönemde emek tasarruf sağlama amacına hizmet eder bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır.

AB’de çevre konusundaki hassasiyetler taşımacılık politikasını etkilemektedir. Öyle ki çok uç bir örnek verirsek 1000 kadar kuru ve sadece bunların bakımıyla görevli 3.800 personeli bulunan Paris’te, belediye meclisindeki kamu taşımacılığına önem veren sosyalistler üyeler otobüslerin trafikteki duraklar arası varış zamanlamasını ve geniş araçların geçişini zorlaştırdığı savıyla bir ağacın kesilmesi isterken yeşiller grubu üyeleri bu ağacın hem tarihi olması hem de kuşlar için doğal bir barınak teşkil etmesi ve kesilmesi halinde ekolojik dengeyi etkileyeceği gerekçesi ile karşı çıkıp yerel meseleyi ulusal gündeme taşıyabilmektedir (Kırıkkanat, 2006:14). Daha geniş bir örnek olarak

AB 1990 yıllarda ki CO2 emisyon seviyesine ulaşmak için günümüzdeki salınım miktarını 2008-2012 yılları arasında % 8 oranında azaltmayı hedeflemektedir (www.ibb.gov.tr, 14.03.2007). Bunun çevre dostu motorlar, raylı sistemin ağırlık kazanması, yaya olarak ulaşımın artırılması ve yoğunluğa göre ışıkların sürelerini değiştiren otomatik sinyalizasyon sisteminin uygulanması ile yapılması planlanılmaktadır.

Liberalleşmeyle artan rekabet ortamı ve ağ halinde organizasyonların çeşitli yerleşim birimleri arasında dağılması, girdi ve çıktılarının minimum maliyet ve maksimum hızla sağlanması taşımacılık hizmetlerin önemini arttırmıştır. Türkiye’de karayolları güvenlik sorunu önemli bir gündem teşkil ettiğinden karayollarının liman ve demir yoluna eklenmesi çok önem taşımaktadır. Transfer merkezleri ulaşım sisteminin bileşenlerindedir. Fakat alt yapıyı ulaşım konusunda iyileştirmek için gereken eklemelerde Türkiye AB fonlarından yararlanma açısından çok zayıf kalmıştır.

AB’nin ulaştırma projelerinde Avrasya’daki ulaşım bağlantılarını güçlendirmeyi hedeflenmesinin Türkiye açısından anlamı; Trans Avrupa Ulaştırma Ağları vasıtasıyla Kafkas ve Orta Doğu ve Orta Asya’ya geçişi sağlayacak projelerin (Bu güzergahlar Karadeniz sahil yolu gibi şehir içinden geçebileceği için hava kirliliği vb) olası tüm menfi ve müspet etkilerinin önceden analizini, alınacak tedbir ve düzenleme kararlarının önemini arttırmaktadır.

2.2. İl Belediyelerinin Çevre Müktesebatı Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Avrupa bütünleşmesinin temel unsurlarından biri olarak kabul edilen serbest rekabetin ve serbest dolaşımın sağlanması, çevre alanında da ortak girişimleri ve ortak bir politikayı zorunlu kılmıştır.

Üye ülkelerde farklı çevre politikalarının uygulanması, özellikle farklı çevresel ölçütlerin belirlenmesi, ürünlerin maliyetlerinin değişik olmasına sebep olabilecektir.. Benzer şekilde, bazı üye ülkelerdeki kalite standartları, diğer üye ülkelerde üretilen bazı ürünlerin o ülkelere girmesine engel teşkil edebilmektedir. Ayrıca, üye ülkelerin bazılarında hava ve su kirliliğini önlemek amacıyla gerekli görülen yatırımlar, ürünlerin maliyetini önemli ölçüde arttırmaktadır. Bu ve benzeri hususlar nedeniyle de üye ülkeler arasında malların serbest dolaşımının ve serbest rekabetin tam olarak sağlanamaması

gibi bir sorun ortaya çıkabilmektedir. Bu durumun önüne geçebilmek için ortak bir çevre politikası oluşturulması gerekli görülmüştür. Ortak bir çevre politikası oluşturulmasına neden olan bir diğer önemli gelişme de üye ülkelerde erişilmiş bulunan yaşam kalitesinin daha da yükseltilebilmesi için doğal yaşam koşullarının sağlıklı bir biçimde devam ettirilmesinin ve geliştirilmesinin gerekli olduğunun anlaşılması olmuştur. Üye ülke toplumlarının bütünüyle daha iyi, kaliteli ve refah içinde yaşamasını sağlamaya yönelik bir proje olan Avrupa bütünleşmesinin, insan yaşamının sağlıklı bir biçimde devamı ve kalitesinin artırılması açısından öncelikli öneme sahip çevre ve doğal kaynakların korunması alanına yabancı kalması elbette ki düşünülememektedir.

Avrupa Birliği'nin kendine özgü bir çevre politikası geliştirmesinin diğer bir nedeni siyasidir. Aynı ekonomik düzenin parçası olan ülkelerde çevre politikalarındaki farklılıklar nedeniyle, yaşam koşullarının farklı şekillerde ve düzeylerde olması üye ülkelerce, siyasi bakımdan da, arzu edilmeyen bir durum olarak değerlendirilmiştir. En temel sebeplerden biri ise çevre kirlenmesinin siyasal sınırları tanımaması olgusudur. Çevre kirliliğinin bir ülkeden diğerine kolaylıkla yayılması, Avrupa Birliği'ne üye ülkeleri, ellerindeki imkânları bu konuda da ortaklaşa ve dayanışma içinde kullanmaya itmiştir (www.ikv.org.tr, 11.03.2007).

AB'nin 3 çekirdek anlaşmasından biri olan 1957 Roma Antlaşması'nda Birliğin çevre uygulamaları ile ilgili hüküm bulunmamaktaydı. Avrupa Birliği'nin temelini oluşturan AET'de ilk kez çevre ile ilgili temel ilkeler 1972 Paris Zirvesi'nde açıklanmıştır. 1972 yılında İsveç'in başkenti Stockholm'de yapılan BM İnsan Çevresi Konferansı bu alanda Birliğin de harekete geçmesine zemin hazırlamıştır. Paris Zirvesi'nden sonra Çevre ile ilgili temel ilkelerin belirtildiği 6 adet Çevre Eylem Planı (ÇEP) hazırlanmıştır.

İçinde bulunduğumuz dönemini düzenleyen 6. ÇEP çevre alanında AB'nin on yıllık (2001-2010) hedeflerini ortaya koymuştur. Dört öncelikli hedef; iklim değişikliği, doğa ve biyolojik çeşitlilik, çevre ve sağlık ile doğal kaynaklar ve atıklar olarak sıralanmıştır.

Çevrenin ortak bir politika olmasına 1987 Avrupa Tek Senedi; 1993 Maastrich Antlaşması; 1997 Amsterdam Antlaşması; çevre sektörünün diğer sektörlerle azami seviyede eklemlenmesini bir politika amacı olarak belirten 1998 Cardiff Zirvesi; 2000 Nice Zirvesinin katkıları bulunmuştur. 2001 yılında gerçekleşen Göteborg Zirvesi'nde

Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi kabul edilerek, 2000 Lizbon Zirvesi'nde kabul edilen Lizbon Stratejisi'nin ekonomik ve sosyal boyutuna çevre boyutu eklenmiştir

Roma Anlaşmasının çevre ana başlığı altındaki 174. madde Ortak Çevre Politikasındaki amaçları şöyle sıralamıştır: Çevrenin korunması, kollanması ve kalitesinin yükseltilmesi, doğal kaynakların ihtiyatlı akılcı bir şekilde kullanılması, insan sağlığının korunması, topluluk dışında diğer devletlerle özellikle uluslararası örgütlerle birlikte küresel çevre problemine ortak çözümlerin aranmasıdır (www.econturk.org, 18.03.2007).

Avrupa Birliği'nin çevre alanında ortak ilkeleri şu şekilde ifade edilebilir:

Bütünleyicilik İlkesi: Çevrenin korunmasının topluluğun diğer politikaları içine entegre edilmesidir. Avrupa bütünleşmesinin başlangıcından itibaren bu ilkedен en çok etkilenen iki politika alanı malların serbest dolaşımı ve rekabet politikası olmuştur.

Kaynakta önleme ilkesi: Topluluk çevre politikası, çevresel zararın öncelikle kaynağında önlenmesi ilkesine dayanmaktadır. Bu ilke atığın üretildiği yerin yakınında bertaraf edilmesini ifade eder.

Önleme ilkesi: Tek senette ortaya çıkan bu madde Zararın ortaya çıkmasından önce gerekli önlemlerin alınmasını belirtir.

İhtiyat ilkesi: İlk kez Maastricht anlaşmasında ilave olunan bu madde ile Çevre açısından olumsuz sonuç oluşturacak belli bir fiil hakkında bilimsel kanıt beklemeden önlem alınmasıdır.

Kirleten öder ilkesi: Topluluğun çevre politikasının temel taşıdır. Maliyetin kirletene ödettirilmesi, kirletenleri daha az kirletici ürün veya teknoloji bulmaya yöneltmektedir (www.ikv.org.tr, 11.03.2007).

Avrupa Birliği'nde toplam çıkarılan mevzuatının yaklaşık ¼'ü çevre konusunda çıkarılmıştır.

Belediyelerimiz bu mevzuata tabi olmadığından mevcut kanunlar yönünden fakat AB vizyonu çerçevesinden değerlendirilecektir. Zaten mevzuat kısım kısım AB ile uyumlu

hale getirilmektedir. Bu politikalar açısından uyumun maliyeti belediyelere yaklaşık olarak 20 milyar Euro civarında olacaktır.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 8. maddesi ile her türlü atık ve artığın, çevreye zarar verecek şekilde ilgili yönetmeliklerde belirlenen standartlara ve yöntemlere aykırı olarak doğrudan ve dolaylı biçimde alıcı ortama verilmesi, depolanması ve uzaklaştırılması yasaklanmıştır. Kirlenme ihtimalinin bulunduğu durumlarda ilgililer kirlenmeyi önlemekle; kirlenmenin meydana geldiği hallerde kirletenler kirlenmeyi durdurmak, kirlenmenin etkilerini gidermek veya azaltmak için gerekli tedbirleri almakla yükümlü kılınmışlardır. 1988 yılında Çevre Kanununa dayanılarak çıkartılan ve 04.09.1988 tarihinde yürürlüğe giren 19919 sayılı Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliğinde evsel ve endüstriyel atık sular için alıcı ortama deşarj standartları getirilmiş olup, bu limit değerlere uyulabilmesi için arıtma tesisi yapma zorunluluğu getirilmiştir (www.cevreorman.gov.tr, 17.03.2007).

Atık su arıtma tesisi olup olmadığı varsa kullanılan yöntem hakkında anketimizde belediyelere yönelttiğimiz soruya belediyelerin yarısı tesislerinin olmadığı yönünde cevap vermiştir. Bu belediyeler içinde, Karadeniz'e akarsular vasıtası ile rahatlıkla deşarj imkânı bulunan kuzeydeki il belediyelerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Bir belediye arıtma tesisinin inşa halinde olduğunu belirtmiş, biri kimyasal arıtma diğerleri ise biyolojik arıtma yöntemini kullandıklarını belirtmiştir.

Çöpleri kaynağında ayrıştırma konusu hem tehlikeli atıkların birbirine karışmaması hem de geri dönüşümün etkin yapılarak ekonomik bertarafa yardımcı olması hasebiyle önem teşkil etmektedir. "Kaynağında ayrıştırılarak ilgili yerlere nakil olan çöpünüzün toplam çöpe oranı ne kadardır?" Sorusu karşısında anketi cevaplayan yirmi belediyeden sadece üçü; Trabzon toplam çöpünün % 21'ini, Çanakkale %5'ini ve Giresun % 1'ini kaynağında ayrıştırdıklarını beyan etmişlerdir. Diğer belediyelerin çoğu Tablo 3.'de görüldüğü üzere çöplerini düzensiz depolamaktadırlar. Belediyeler ya düzenli depolama alanları oluşturmalı ya da standartlara uygun yakma tesisleri edinmelidirler.

Tablo 3. Belediyelerin çöp bertaraf yöntemleri (%)

İller	Düzensiz Depolama	Düzenli Depolama	Geri Dönüşüm	Kompost	Yakma
Van	100	X	X	X	X
Trabzon	100	X	X	X	X
Osmaniye	100	X	X	X	X
Antakya	100	X	X	X	X
Çorum	100	X	X	X	X
Sinop	65	X	30	X	5
Aksaray	100	X	X	X	X
Hakkari	70	X	X	X	30
Isparta	X	100	X	X	X
Afyon	100	X	X	X	X
Çanakkale	95	X	5	X	X
Bingöl	100	X	X	X	X

Kaynak: İl belediyelerine gönderilen anketlerin cevaplarından derlenmiştir.

Anketimizdeki “Sanayi veya benzin istasyonlarında atık yağın kanalizasyona deşarjını engelliyebiliyor musunuz ?” Sorusunu % 29 u evet % 54’ü hayır olarak cevaplamış % 17’si ise cevapsız bırakmıştır. Sorunun önemi AB ye uyum ve/veya çevresel bilincin artmasıyla beraber Türk mevzuatında çıkarılan yönetmelik ile doğrudan belediyeye yüklenen bu kontrol ve önleme sorumluluğunda belediyelerin ne kadar etkili olabildiklerini ortaya çıkarmasıdır. Doğrudan kanalizasyon sistemine verilen bu metal artıkları içeren kimyasallar arıtma olan yerlerde arıtma çamurlarının metal yoğunluğunu arttırmakta; tarım vb. ekim işlerinde bunların değerlendirilmesini engellemekte bir yandan ekonomik değerlerini yitirtmekte bir yandan da bu metal yoğun çamurların yer altı sularına karışmamaları için yapılacak yalıtımlı depolama alanlarına gereksinimi arttırarak ek maliyetlere yol açmaktadır. Arıtma olmayan yerlerde ise doğrudan akarsu ve denizlere karışmakta hem buralardaki canlı hayatı tehdit etmekte hem de besin zinciri yoluyla insan sağlığında zararlar vermektedir.

“Sınırlarınız tamamen hayvan ahırlarından arındırılmış durumda mı?” Gibi benzer nedenlerle sorulmuş soruya % 40’ı evet % 60’ı hayır olarak cevaplamıştır. Bazı il belediyeleri sınırları içinde hayvandan insana geçen hastalıklardan şarbon vb. tip ahır hayvanları kökenli hastalıkların görüldüğünün anketimiz cevapları arasında çıkması çok manidardır.

Yönetmeliklere uyumun tespiti amacıyla anketimizde sorulan “İnşaat hafriyatları için düzenli depolama alanınız var mı?” Sorusunu il belediyelerinin % 35’i evet % 65’i hayır olarak cevaplamıştır.

Çevre konusuyla ilgili çeşitli alanlarda verilen örneklerle açıklanılmaya çalışıldığı gibi belediyeler yalnızca AB’nin mevzuatına değil; uygulamak zorunda oldukları Türkiye mevzuatına da bazı açılardan yabancı kalmışlardır. 5018 sayılı kanunun Mali işlemlerin kontrolüne getirdiği sıkı düzenlemeler gibi -Mahalli idarelerin dış denetiminin Sayıştay’ca yapımı, ödenek üstü harcama yapan harcama yetkilisine 2 aylık ücreti kadar ceza verilmesi, mevzuata aykırı herhangi bir karar, işlem, eylem veya ihmal sonucunda kamuyu zarara uğratan personele zararın faizi ile ödettirilmesinin yanında 2 net maaşı kadar ceza da ödettirilmesi vb. (Yılmaz, 2005:13)- belediyelerin en azından kanunca zorunlu sayılan görevlerini yerine getirip getirmediğinin tespitine ve bu konuda görevlerini ihmal edenlerin müeyyideye tabi tutulmasına yönelik belediyeler üzerinde sıkı düzenlemeler getirilmelidir.

2.3. Belediyeleri Etkilemesi Olası Diğer Müktesebat Başlıklarının Değerlendirilmesi

2.3.1 Tüketicinin Korunması

Bu konuda özel ilgi gösterilmesi gereken alan kamu sağlığıdır. Yerel yönetimler, halk sağlığı konusunda zorlayıcı tedbirler getiren, bu tedbirlerin uygulamasını izleyen ve gerekli olduğu takdirde cezai yaptırımlara başvuran kurumlardır. Yerel yönetimlerin çevre ve sağlık birimleri gıda güvenliği ve temizliği konusundaki yasaları uygulamaktan sorumludur. Gıda güvenliği alanında hazırlanmış direktif Avrupa Gıda Güvenliği'nin temelini oluşturmaktadır. Bu konuda AB içinde yürürlükte olan 20'ye yakın direktif vardır(<http://min.avrupa.info.tr>,12.02.2007).

Türkiye’de tüketicilerin korunmasına ilişkin yasal mevzuat 1995 ten itibaren Tüketicilerin Korunması Hakkındaki Kanun’la beraber devamında gerçekleştirilen düzenlemelerle büyük ölçüde AB mevzuatı ile uyumlu hale gelmiştir. AB üyeliğinin getireceği en belirgin fayda ise mevzuatın yazınsal manada geliştirilmesi ve pratikte daha etkin uygulanarak tüketicilerin haklarını savuna bilmelerine yönelik adli ve idari mekanizmaların oluşturulması olacaktır (İKV, 2005:34).

Piyasa gözetimi ve ürünlerin denetimi konusunda belediyeler teknik kadrolarını geliştirmeli ve denetimlerini sıklaştırmalıdır. Denetim konusunda belediyelere yönelttiğimiz sorularda pastaneden şarküteriye, fırından restorana, pazaryerlerine uzanan geniş bir gıda imal ve satış yelpazesinde diğer kamu kurumları ile birlikte sorumlu olan belediyelerden bazılarının bu konuda gereken etkin mücadeleyi yerine getiremediğini görmekteyiz. Aşağıdaki Tablo 4’te yukarıda belirttiğimiz geniş yelpazede il merkez belediyelerinin 2006 yapmış oldukları denetim sayıları gösterilmiştir.

Tablo 4. İllere göre merkez belediyelerin yapmış olduğu denetim sayısı (2006)

İller	Denetlenen gıda işyeri sayısı
Muş	70
Aksaray	100
Giresun	150
Van	150
Osmaniye	161
Afyon	164
Gümüşhane	170
Yalova	373
Bolu	599
Çanakkale	1000
Çorum	2915
Trabzon	5450

Kaynak: İl belediyelerine gönderilen anketlerin cevaplarından derlenmiştir.

Bazı illerin yeterince denetleme yapamamalarında teknik kadro yetersizliği göze çarpmaktadır. 3 bine yakın denetleme yapan Çorum aralarında gıda mühendislerinin de bulunduğu 20 den fazla mühendis istihdam ettiğini Trabzon branşlarını belirtmese 80 den fazla mühendis istihdam ettiğini belirtmiştir. Az sayıda mühendis kadrosunu harita inşaat mimar vb dallarda istihdam eden belediyelerde ise bu işler ziraat çevre gibi mühendislere bazı yerlerde veterinerlere oda mevcut değil ise gıda sağlığı ve hijyeni konusunda bilgilendirildikleri kadarı ile zabıta ekiplerine yaptırılmaktadırlar. İlgili mevzuatta birkaç yıl önce yapılan değişiklikle bu görevin önemli bir kısmının tarım bakanlığı taşra teşkilatlarına verilmesi de sayıların azlığında kuşkusuz etkilidir. Fakat görüldüğü gibi bazı belediyeler tarım bakanlığının taşra teşkilatlarının yetemediği durumlarda bile hemşerilerinin sağlığını kollamak adına denetimlerini sıklıkla yapmaya devam etmektedir.

2.3.2. Enerji Yönetimi

AB'deki ilk iç pazar olan ve AB'nin kurucu temel anlaşmalarından AKÇT'ye konu teşkil kömür kaynaklarının yönetiminden (Günümüzde AB elektriğinin 1/3'e yakını buradan elde etmekte kullandığı kömürün 1/3'ünü ithal etmektedir.) EURATOM la beraber nükleer enerji ve devamında entegrasyon süreci ile birlikte sıvı ve gaz yakıtları ve yenilenebilir enerji kaynaklarını da kapsayan enerji pazarı düzenlemeleri müktesebatta yerini almıştır (AKTT, 2000:5-9). AB üyesi birçok ülkede, enerji arzının büyük bir bölümü özellikle orta ve büyük ölçekli kentlerde belediye kuruluşları ya da yerel ve bölgesel yönetimlerin ortak olduğu kuruluşlarca sağladığını bazı ülkelerden örnek vererek ilk bölümde belirtmiştik. AB giderek bu kuruluşların özelleşmesine ve rekabet ortamında hizmet etmesine yönelik düzenlemeler yapmaktadır. Türkiye'de doğalgaz dağıtımlarında belediyenin ortaklık payını sınırlayan kanuni düzenleme bu doğrultuya hizmet etmektedir diyebiliriz.

Çevresel etkileşimle (özellikle kömür gibi karbondioksit emisyonu yüksek yakıt santrallerine getirilen emisyon limitleri vb) birlikte kojenarasyon (bileşik ısı ve güç üretimi) giderek önemi artan bir enerji üretim teknolojisi haline gelmiş ve teşviki için 2002 yılında bir direktif hazırlanmıştır. Geleneksel güç santrallerinin enerji üretiminin yan ürünü olan ısıyı kullanıma sokmaması aynı kaynak girdisi ile nihai tüketicilere daha fazla enerji sağlayan kojenarasyon yatırımlara daha fazla önem verilmesini sağlamıştır. Örneğin 2001'de İsveç'te Östersund belediyesi yakıtı biyo kütle ile sağlanan büyük oranda yerel ormancılık sanayinden elde edilen odun kıymıkları kesim atıkları vb. işleten bileşik ısı ve güç istasyonu için 33 milyon Euro krediyi uygun koşullarda Avrupa Yatırım bankasından almıştır. Bu konuda vergi muafiyeti veya indirimi, yatırım yardımı gibi destekler sağlanmaktadır (İKV, 2004:34-35).

İç Pazar da Elektrik Satın Alımı ve Dağıtımı, Doğal Gaz Alım ve Dağıtımında Ortak Kuralları İçeren Direktif, AB yerel yönetimlerinin uygulamakla yükümlü olduğu yönetmeliklerdir.

2.3.3. Rekabet Hukuku

Burada yer alan düzenlemelerin amacı kamuya ait olan kuruluşlar ve özel kuruluşlar arasındaki farkı azaltmaktır. Bunun için, Amsterdam Anlaşması'nın 86. maddesinde

kamu kuruluşlarının piyasada avantajlı konumda bulunmaması gerektiği vurgulanmaktadır. Yasal düzenlemeler şu konularda yasaklamalar getirmektedir:

- Rekabeti sınırlayacak uygulamalara yol açan anlaşma ve kartel oluşturma,
- Pazara hakim olma durumunu kötüye kullanma,
- Damping,
- Sübvansiyon sağlama. (www.ibb.gov.tr, 28.01.2007)

2.3.4. Ayrımcılığın Önlenmesi ve Serbest Dolaşım

Bu alanda kural koyma ve politika yürütme durumunda olan yerel yönetimler Amsterdam Anlaşması'nın 39. ve 43. maddesinin işçilerin serbest dolaşımı ve kişilerin işyeri kurma ve o ülkede yerleşmesine yönelik yükümlülüklerini uygulamak zorundadırlar. Ek olarak, işçilerin serbest dolaşım hakkı yerel yönetimleri işveren olarak da ilgilendirmektedir. (<http://min.avrupa.info.tr>, 12.02.2007).

2.3.5. Sosyal Politika

AB Müktesebatı'nda bu alanda yer alan düzenlemeler, çalışma yerinde sağlık ve güvenliğin sağlanması (Özellikle günümüzde belediye alt yapı çalışmalarında vuku bulan gerek işçi gerekse normal vatandaşların dâhil olduğu yaralanmalı ve ölümlü kazalar konusunda daha sıkı tedbirler getirilmelidir.), fırsat eşitliği, sosyal güvenlik ve emeklilik konularını içeren 50'ye yakın direktifle düzenlenmiştir. Yerel yönetimler bu direktifleri uygulamakla yükümlüdürler. Türkiye'den uç bir örnek verecek olursak: kadro sıkıntısı çeken belediyeler özellikle mühendis istihdamında sözleşmeli personeller çalıştırmaktadır. Özel sektördeki çalışma şartlarının belediyelerin istihdam ettiği mühendisler üzerinde yol açtığı yüksek fırsat maliyetini indirgemek için çalıştığı akaryakıt istasyonlarından kullanmadığı halde akaryakıt alımını belgelemekte ayrıca fazla mesai yapmayan işçiye fazla mesai yaptırmış gibi göstererek bunu işçiye vermeden aradaki farkla beraber akaryakıt farkından oluşturduğu fonlarla mühendis kadrolarını ellerinde tutmaya çalışmaktadırlar. Bu ve benzeri örnekler piyasa rekabeti karşısında belediyeleri verimi yüksek personeli çalıştırmak için illegal yöntemlere yöneltmekte, aksi takdirde görece vasfı düşük personel çalıştırmak ve bu gereken zorunda kalmaktadır. O an cazip halde görünen bu ek ödemeler bu teknik kadronun

emekliliğini ipotek etmekte çünkü sosyal güvenlik kuruluşuna legal maaşı üzerinden prim ödenmektedir.

Bu müktesebatın günlük hayatımıza getireceği standartlar şöyle özetlenebilir: Binalarda emniyet standartlarının sağlanması ve bunların sıkı takibi; Sağlıksız konutların restore edilmesi veya şehirdeki çöküntü bölgelerinin yıkılıp yeniden imarı; Dezavantajlı grupların konut ihtiyacının karşılanması piyasa koşullarına bırakılmaması; Sakat ve engelli kişilere yönelik politikaların toplumla bütünleştirmeyi sağlayacak şekilde düzenlenmesi; Mahalle düzeyinde sağlık bakımları sağlanması (anketimize cevap veren 20 il belediyesinden 2006 yılı için sadece biri bin kadar mukimini sağlık taramasından geçirdiğini beyan etmiş diğerleri bu soru ile ilgili cevap vermemişlerdir.); halk sağlığıyla ilgili gönüllü kuruluşlara, gruplara, kişilere aktif destek verilmesidir (www.ibb.gov.tr, 19.02.2007).

2.3.6. Yerel Seçimler

AB'ye üye ülkelerde ikamet eden her AB vatandaşı, o ülkenin vatandaşı olsun ya da olmasın, yaşadığı ülkenin yerel seçimlerinde aday olma ve oy kullanma hakkına sahiptir. Bu konuda AB içinde bir yönetmelik yürürlüktedir. Türkiye'de yasal açıdan böyle bir hak olmadığından dolayı yabancı ülke vatandaşlarının yoğun olarak yaşadığı sahil kenarları vb yerlerde yönetime katılma ve kendi önceliklerini belirtme şansları kalmadığı gibi karşılıklılık esasına göre Türkiye Cumhuriyeti'ne tabiiyeti devam eden gurbetçi vatandaşlarımızda ikamet ettikleri AB ülkelerinde yerel seçimlerde oy kullanamamaktadır.

2.3.7. Yerel Vergiler

İngiltere'de ilçe ve metropolitan belediyelerin gelir kaynakları arasında yerel yönetimler vergisi % 16 sını, merkezi idare yardımları % 58 ini iş vergisi % 21 ini diğer gelirleri ise % 5 ini oluşturmaktadır. İspanya'da gelirlerinin % 28 sini yerel yönetim vergisinden % 25 ini bölge ve merkezi hükümet yönetimlerinden % 17 sini yardım ve bağışlardan % 4 ünü satışlardan % 26'sını borçlanmadan elde etmektedir. Avrupa'da merkeze en bağımlı belediyelere sahip olan İtalya'da gelirlerinin $\frac{3}{4}$ ü merkezi idareden yapılan aktarımlarla sağlanmaktadır (Bozlağan, 2007:12-14). AB ye üye bazı ülkelerde yerel veya bölgesel hükümetler tarafından uygulanan farklı vergiler

malların serbest dolaşımı ilkesine ters düştüğü için yasaklanmıştır. Konulacak vergilerin bu ilkeyi çiğnememesine dikkat edilmelidir.

2.3.8. Devlet Yardımları

AB'de herhangi bir devlet yardımı eğer üye ülkeler arasında yapılan ticarete rekabeti önleyecek nitelik taşıyorsa yasaklanmıştır. Bununla birlikte, Amsterdam Antlaşması'nın 87(2) ve 87(3) maddelerinde bu kuralın istisnası olan birçok durum yer almaktadır. Örneğin, toplumsal işleyişi düzgün bir biçimde sağlamada gerekli olan kamu hizmetlerinin maliyetlerini karşılamak için genel ekonomik çıkarlara yönelik hizmetler için yapılacak sübvansiyonlar bu kuralın dışına çıkarılmıştır. Ancak, yapılacak tüm devlet yardımları hakkında Komisyon'a bilgi verilmelidir. Komisyon bundan sonra, bu yardımların kabul edilebilirliği ve inceleme yoluyla bunların büyüklüklerinin ne olması gerektiği konusunda karar verecektir. Bunun yanı sıra, KOBİ'ler için yapılan devlet yardımı, yine yerel yönetimler aracılığıyla uygulanmaktadır (<http://min.avrupa.info.tr>, 12.02.2007).

2.3.9. Kamu İhaleleri

AB'de mal, hizmet ve insanların serbest dolaşımını güvenceye almak için kamu satın alımları rekabet ortamına açılmalıdır. 1970'ten bu yana yayınlanmış direktifler bu açılmanın yasal temelini oluşturmaktadır. Bu alanda 15'e yakın direktif yayınlanmıştır ve yerel yönetimler kamu ihaleleri yaparken bu kurallara uymak zorundadırlar.

AB'de kamu ihaleleri şu ilkeler çerçevesinde gerçekleştirilmelidir: AB bütçesinin tahmini olarak %16'sını oluşturan kamu alımlarında ayrımcılığa karşı olma yani gerek malın menşei veya satıcının tabiiyeti konusunda eşit muamelenin uygulanması, malların kişilerin hizmetlerin ve paranın serbest dolaşımı konusunun anahtar kelimeleridir. Vergi ödeyenlerin parasını etkili bir biçimde idare edilmesinin sağlanması doğrultusunda bir kamu alım sistemi getirilmeye çalışılmaktadır. İhalelerin elektronik ortamda yapılması, sosyal ve çevresel faktörlerin, ekonomiklik koşulu yanında göz önünde tutulması; ihale şartlarının nesnel kıstaslar olması ve önceden belirtilmesi; ihale katılımcılarına hazırlık için yeterli sürenin sağlanması, dil farklılıklarının yol açacağı problemlerin önüne geçebilmek için ortak alım sözleşmesi oluşturulması mevcut sistemin ana hatlarından bazılarını teşkil etmektedir (www.deltur.cec.eu.int, 29.03.2007).

Bütün kamu ihalelerinin sadece %2 sinin başka ülke firmaları tarafından üstlenilmesi bu konuda komisyonu çalışma yapmaya zorlamıştır. Komisyona normal yargı yolları dışındaki bu ihalelere müdahale yetkisi; topluluk mevzuatını uygulama adına verilmiştir. Öngörülen müdahale yetkisi ile mahalli idarelerin hareket alanını sınırlamıştır. Zira Türkiye’de de sıkça görülen o beldede mukim bir firmanın tercih edilerek ihalenin o firmaya verilmesi gibi uygulamalar son bulacaktır (Yeter, 1990:31).

Belediyelerin ihale sürecinde giderek nasıl kötü uygulamalar sergilediklerini Topkara’nın köşe yazısında özetle şöyle ifade edebiliriz. “Belediyeler öncelikle ihaleyi kazananlara aşevi, derneklere vb kuruluşlara yardım etmeleri konusunda tavsiyelerde bulundular. Daha sonra bunu mecburi hale getirdiler. Yardım yapmayanlara da çeşitli düzenlemeler ile ihale vermez oldular. Halka yardım adıyla ulvileştirilen bu mecburiyet zamanla hak duygusuna dönüştü. Sıra büyük karlı işlerden pay istemeye geldi. (*Bunun bedeli de şehrin doğasına, kültürüne aykırı yapı vb. için verilen izinler olsa gerektir.) Burası işin raydan çıktığı aşamadır. Çıkarı olmayan kimse bu ihale çarkının içine girmeyeceğinden zamanla ihale konusu hizmet veya mala menfi bir şekilde yansiyacak bu pay ve mecburi tutulan yardımları ölçsüzce dağıtan belediye yöneticileri, kendi reklâmını yapıyorlar, halk adına halka zulme dönüşen bu yönetim mantığını da “sosyal belediyecilik” (!) olarak görüyorlar”(Topkara, 2007:6). Bahsettiğimiz AB prensip (özellikle şeffaflık) ve uygulamalarının yeterince gündelik hayatımıza girmesiyle bu menfi örneklerde azalmalar yaşanacaktır.

2.3.10. Güvenlik ve Adli İşbirliği

AB Komisyonu, örgütlü suç ve buna bağlı yolsuzlukları önemli bir sorun olarak görmektedir. Rant geliri sahiplerini ve gelir oranlarını yetkileri çerçevesinde alacakları kararlarla değiştirme imkânına sahip belediyelerde, değişen belediye kanunu sonrası yapılan bir değişiklik göze çarpmaktadır. Getirilen yeni düzenleme ile belediyeleri tasarrufa teşvik maksadı ile imar planı değişikliklerinin gazetelerde yayınlanması zorunluluğu kaldırılmakta; 150 YTL veya biraz üstü bir masraftan belediyeleri kurtarır gibi gözükken bu karar internetin halkın her kesimince yeterince kullanılmadığı, bazı belediyelerin web sitelerinin dahi olmadığı günümüzde sadece belediye koridorlarında asılmaktadır. Bazı kötü niyetli uygulamalarda ise zabıtaca tutulan ilana çıkma tutanağı

* Tez yazarının düşüncesi

ile ilana çıkmış gibi gösterilmektedir. Böylelikle kapalı kapılar ardında alınan kararlarla birileri zengin edilirken birileri maddi kayba uğrayabilmektedir. Yani belediyeler, düzenlemeler ile gelir transferlerine yol açabilecek güçlerinin yolsuzluklara yol açmaması için; AB'nin temel prensiplerinden olan şeffaflığı içlerine sindirmelidirler. AB içinde yerel düzeyde; örgütlü suç, kara para aklama, kaçakçılık ve terörizm gibi eylemlere karşı mücadele edecek mevcut yapıların etkili hale getirilmesi çalışmaları içinde yerel yönetimlere de önemli görevler düşmektedir. Türkiye'de zaman zaman gündeme gelen nitelikli suçlar haricinde polis güçlerinin AB de bazı ülkelerde görüldüğü gibi belediyelerin kontrolüne devredilmesi durumunda bu konuda belediyelerin sorumlulukları artacaktır.

BÖLÜM 3: İL BELEDİYELERİNİN MEVCUT GELİR VE GİDER ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Belediyelerin değişken ve ülkeden ülkeye farklılık gösteren görev alanlarının sınırlarını belirleyen, bu alanda görevlerini amaca uygun bir biçimde yürütmelerini denetleyen devlettir. Merkezi hiyerarşi dışına alınmaları belediyelerin devletten bağımsız olmaları anlamına gelmemektedir. Merkezi hiyerarşi dışına çıkarılmaları ise yerel ağırlıklı görevlerini yaparken mukimlerin ekonomik ve sosyal yaşamında ortaya çıkan taleplere ve gereksinimlere uygun bir çalışma tarzı benimsemeleri içindir (Genel-iş, 1997:65-66).

Bu yüzden ki aşağıda mevcut gelir kaynakları ve harcama yapılarını genel hatları ile değerlendirdiğimiz il belediyeleri arasında birbirinden farklı durumlar öne çıkmaktadır. Bu bölümde yapılan değerlendirmelere ilaveten etkinsizliği vurgulanan alanlarda yapılacak düzenlemelere katkıda bulunması amacıyla çeşitli tavsiyelerde de bulunulacaktır.

3.1. İl Belediyelerinin Gelir Kaynaklarının Değerlendirilmesi

Belediye öz gelirleri, devletten alınan paylar, devlet yardımları, borçlanma, belediye fonları büyükşehirler için yaratılan gelir kaynakları günümüzde AB'nin yapısal fonları; belediyelerin temel gelir kaynaklarını teşkil etmektedir. Büyük şehir belediyeleri hariç diğer il belediyelerinin mali güçleri ile ilgili olarak 2006 yılındaki temel gelirleri Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Büyükşehirler dışındaki il belediyelerinin bütçelerinde gerçekleşen gelir (Bin YTL)

Gelirler Toplamı (2006)	2.059.847
Vergi Gelirleri	299.216
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	628.040
Alınan Bağış, Yardımlar ile Özel Gelirler	38.540
Faizler, Paylar ve Cezalar	952.504
Sermaye Gelirleri	122.495
Alacaklardan Tahsilatlar	19.052

Kaynak: www.muhasabat.gov.tr, 15.07.2007

1998 yılında yapılan ve çeşitli büyüklüklerdeki 280 belediyenin kesin hesaplarının tüm ayrıntılarıyla bilgisayara yüklenmesiyle ve diğer bazı tekniklerle hazırlanan yerel yönetimlerin güçlendirilmesi araştırması projesinin mali modülü "Yerel Maliye

Sistemi” başlığı altında 2004 senesinde kitaplaştırılmış olup burada yapılan bazı tespitler aşağıda verilmiştir.

Tablo 6. Büyükşehir belediyeleri hariç diğer belediyelerde nüfus büyüklüğü ve öz gelir yapısı (Bin YTL)

Gelir çeşitleri	0-10 bin	10-50 bin	50 bin+	0-10 bin %	10-50 bin %	50 bin+ %
Yerel Vergi Geliri	984	1979	4457	23,8	33,1	37,8
Belediye Vergileri	755	1459	3699	18,3	24,4	31,4
Belediye Harçları	228	520	758	5,5	8,7	6,4
Vergi Dışı Gelirler	2811	3514	6166	67,9	58,8	52,3
Harc. Katkı payı	25	214	420	0,6	3,6	3,6
Diğer paylar	119	8	67	2,9	0,1	0,6
Kuruluş ve teş. Has.	1421	1048	2228	34,4	17,5	18,9
İşletme Karları	25	65	195	0,6	1,1	1,7
Bel. Malları Gel.	906	1570	2116	21,9	26,3	17,9
Ücretler	234	269	573	5,7	4,5	4,9
Cezalar	77	337	565	1,9	5,6	4,8
Çeşitli Gel. (Borç)	342	483	1167	8,3	8,1	9,9
Özgelir Toplamı	4137	5997	11792	100	100	100

Kaynak: Çınar ve Güler (2004:96)

Belediyelerin nüfusları arttıkça; belediye gelirlerinin öz gelirler içindeki payı yükselmekte; bütçe içindeki harcamalara katılma payı ve harçların yüzde büyüklüğü artış göstermektedir. Nüfusu 10 bin den az belediyeler için yapımı izne veya harca tabi işlerin ve denetlemeye tabi işlerin azlığından veya bu denetlemeyi yapacak kadro eksikliğinden olsa gerek bütçe içinde cezalar oldukça önemsiz yer teşkil ederken, nüfus arttıkça cezaların bütçe içindeki payı artmaktadır. Belediye malları geliri ise küçük ve orta ölçekli belediye bütçelerinin yaklaşık ¼ ünü teşkil etmekte önemli bir gelir kalemi olmaktadır. Belediye malları gelirlerinin miktarının önemli ölçüde yüksek çıkması; nüfus gruplarından bağımsız olarak emlak ve mal satışını, Türk belediyeciliğinin önemli bir gerçeği olarak karşımıza çıkarmaktadır (Çınar ve Güler, 2004:97).

3.1.1. Devlet Bütçe Gelirlerinden Ayrılan Paylar, Fonlar ve Diğer Gelirlerin Değerlendirilmesi

Belediyelere ve il özel idarelerine genel vergi gelirlerinden pay verilmesi hakkındaki kanunda 21.2.2001 tarihinde yapılan değişiklikle genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamının % 6 sı İller Bankası vasıtası ile son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre

büyükşehir belediyeleri dışındaki belediyelere verilmektedir. Eğer iller bankasının vadesi gelmiş alacağı varsa bu paydan kesmeye yetkilidir. (Aytaç, 2005:327)

Belediyeler bu gelirlerini artırmada günümüzde pek söz sahibi olamayacakları iki yöntemi izleyebilmekteydi. Birincisi sayım zamanları göç etmiş hemşerilerini memleketlerinde sayılmaya davet ederler ve hak etmedikleri şekilde paylarını arttırmaya çalışırlardı. Günümüzde adrese dayalı nüfus sisteminin de etkin bir şekilde devreye girmesiyle bu yöntem etkisini iyice yitirecektir. İkinci ve dolaylı olan yöntem ise şehirlerindeki sanayi ve ticari bilumum ekonomik getirisi olan faaliyetleri imkânları ölçüsünde, altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi gibi yöntemlerle destekleyerek, bir yandan ülke ekonomisine katkı sağlarken diğer yandan alabileceği katkı payını arttırmaya çalışmaktadır. Burada vurgulanabilecek husus; mevcut küresel sisteme dayalı yeni yapılanma süreci günümüzde belediyelerin geleneksel gelir kaynaklarının da yeniden tanımlanmasına ve buna göre yeniden tanzim edilmesine yol açmaktadır.

Belediyelerinin artık olağan bir gelir kaynağı olarak görmeye başladıkları borçlanmanın boyutlarını tespit için anketimiz vasıtası ile sorulan ve daha çok ufak ölçekli belediyelerde rastlanan bir sorun olarak görülen “Sosyal güvenlik kuruluşlarına belediyenin borcu var mı?” sorusuna il merkez belediyelerinin 1/3 evet yanıtını vermiştir. Borç miktarları ve faizleri belediyeden belediyeye değişmekle birlikte 3 -16 milyon YTL aralığındadır. Bu ve diğer ilişkiler sebebiyle kamu kuruluşlarına olan borçlanmanın sebebi; kamusal mal ve hizmet üreten kurumlar arasında her halükarda hizmetin kesilmeyeceği aksi takdirde bir bütün olarak algılanan devletin bir hizmet zafiyetine düşmüş duruma gelebileceği gerekçesine dayandırılabilir. Bunun rahatlığı ile belediyeler ve diğer resmi kurumlar karşılıklı borçlu hale gelmiş ve borç ödemelerinde resmi kurumların önceliği arka plana ötelenerek, bu borçlanmayı belediyeler açısından oy dönüşümü sağlayacak diğer hizmetler için bir nevi fon yaratma aracına dönüştürmüştür. Bu çerçevede belediyelerin elektrik tüketim vergisi ve iletişim üzerinden alınan haberleşme vergisi payı için ilgili kuruluşlardan alacakları da mevcuttur. Diğer borçlanma yöntemlerinde belediyelerin mali piyasalardan fon talebinin azımsanacak düzeyde olması ve dış borç üstlenimi nedeniyle hazine alacaklarının oluşması Türkiye’de bir vakıa olarak gözlenmektedir.

AB fonlarından yararlanma konusunda, belediyelerin hibe ve piyasa şartlarına göre geri ödemesi vadelerinin uzun yıllara yayılması veya piyasadan düşük faiz oranlarının saptanmasıyla hafifletilmiş proje üretmediklerini de görmekteyiz. Anketimizi cevaplayan 20 il belediyesinden sadece üçü (Çorum katı atık yönetimi projesi için yaklaşık 8 milyon Euro, Çanakkale bölgesel katı atık yönetimi projesi için 11.8 milyon Euro, Bingöl evsel atık su arıtma tesisi için 1,5 milyon Euro) şimdiye kadar AB desteklerinden faydalandıklarını belirtmişlerdir.

3.1.2. Belediye Vergileri, Belediye Harçları ve Harcamalara Katılım Paylarının Değerlendirilmesi

Belediyelerin arttırmada etkin olabilecekleri gelirlerin durumunu il belediyelerine göndermiş olduğumuz anketler çerçevesinde değerlendirecek olursak;

Hizmet karşılığı alınan gelirlerden su gelirin e yapılan zamları o yıl gerçekleşen enflasyon oranlarından arındırarak hesapladığımızda; sunulan hizmet fiyatlarında aşağıdaki reel artış veya azalış oranlarını elde etmekteyiz.

Tablo 7. Bazı il belediyelerinde su hizmeti bedelinde yıllar itibariyle yapılan reel artışlar (%)

Belediyeler	2002	2003	2004	2005	2006
Rize	-	105	-21.47	15.07	13.69
Antakya	-21.42	-7.04	1.03	2.53	10.71
Bartın	3.58	42.96	46.03	-7.47	-9.29
Sinop	55	-17.04	-8.97	-7.47	-9.29
Aksaray	-	107.9	-20.3	5.3	1.81
Trabzon	-11.4	-2.04	6.09	2.53	5
Osmaniye	19.58	40.96	24.03	30.53	26.71
Van	-14.42	-5.04	3.03	4.53	-9.29
Bolu	2.58	-9.5	1.53	6.53	-9.29
Giresun	53.58	18.96	-8.97	-7.47	13.71
Afyon	-16.42	-7.04	1.03	2.53	0.71
Bingöl	-26.42	-17.04	-8.97	-7.47	15.71

Kaynak: İl belediyelerine gönderilen anketlerin cevaplarından derlenmiştir.

Görüldüğü gibi belediyeler genellikle enflasyonun çok üstünde zamlar yapıp birkaç yıl enflasyonun altında zam yapmayı veya hiç yapmamayı tercih etmişlerdir. Bazıları ise düzenli olarak enflasyonun üstünde zam yapmış talep esnekliği rijit olan bu mal adeta bir gelir kapısı haline getirilmiştir. Arıtmadaki önemli girdi maliyetlerinden elektriğe de son 5 yıldır zam gelmediğini belirtmekte fayda vardır. 2001 krizi sonrası yapılan yüksek

artışların ekonomin düzelmesi ve/veya tek haneli enflasyonun ardına yapılacak yüksek zamları saklamanın ve halka yüksek zammın gerekçelerini anlatmanın zorluğu gibi nedenlerle olsa gerek 2005 ve 2006 yıllarında genelde enflasyonun üstünde de olsa mutedil artışlara gidildiği görülmektedir.

Tablo 8. Bazı il belediyelerinde faturalandırılan suyun arıtmadan çıkan suya oranları ve faturalandırılan hizmetin tahsil edilebilme oranları

Belediye Adı	Faturalanan suyun arıtmadan çıkan suya oranı (%)	Faturalandırılan suyun tahsilat oranı (%)
Van	60	90
Trabzon	98	91
Osmaniye	50	90
Bartın	21	95
Aksaray	65	90
Giresun	45	91
Sinop	-	85
Bolu	-	80
Hakkari	-	65
Isparta	-	85
Afyon	-	98
Bingöl	-	80

Kaynak: İl belediyelerine gönderilen anketlerin cevaplarından derlenmiştir.

Yukarıdaki Tablo 8’de faturalandırılan suyun arıtmadan çıkan suya oranını; şebeke kaçakları, bunun dışında su ücreti ödemekten muaf tutulmuş kurumların çokluğu, arıtılmadan suyun bir kısmının şebekeye verilmesi vb. çeşitli nedenler etkilemektedir. Tahsilât oranlarında optimum seviyede başarıyı elde edememe durumu belediyelerin yeterli yaptırımları uygulamadığı kanısını uyandırmaktadır. Bu konuda gerek cezai gerekse kredi kartı vb yöntemlerle ödemelerin kolaylaştırılması tarzı tedbirlere gidilmesi gerekmektedir.

Toplu taşımacılık hizmeti ücret artışları da Tablo 8’le aynı şekilde hesaplamaya tabi tutulduğunda Tablo 9 elde edilmiştir.

Tablo 9. Otobüs hizmeti bedelinde yıllar itibariyle yapılan reel artışlar (%)

Belediyeler	2002	2003	2004	2005	2006
Antakya	-	-17.04	16.03	42.53	-9.29
Sinop	-	-1.42	11.03	8.53	-9.29
Trabzon	-11.4	-4.04	6.09	42.53	5.71
Van	-1.42	7.96	16.03	17.53	15.71
Bolu	-6.42	7.96	-8.97	12.53	1.71
Giresun	-	88.58	-8.97	23.23	2.41
Afyon	-	48.96	-8.97	-7.47	30.7

Kaynak: İl belediyelerine gönderilen anketlerin cevaplarından derlenmiştir.

Burada da enflasyonun çok üzerinde artışlar dikkat çekmektedir. Ama buradaki durum suda yapılan artış nedenlerinden farklıdır. Önemli girdi maddelerinden, enflasyonunda baş körükleyicilerinden akaryakıt fiyatlarında enflasyon üzerinde yapılan artışlar mühim etkenlerden biridir. Ayrıca baskı grupları da bu zamlarda önemli rol oynamaktadır. Özel toplu taşımacılık yapan şahıslar kendi hizmet ücretlerinde müşteri portföyünde kaymalara yol açmadan zam yapabilmek için; ilk zammı belediyenin yapmasını beklemekte bu konuda karar alıcılar üzerinde baskı kurabilmektedirler.

Öne sürülebilecek nedenler ne olursa olsun belediyeler, harcamalarının (veya açıklarının) finansmanında, ürettikleri ulaştırma ve su temini gibi hizmetlerin fiyatlandırılmasını temel finansman unsurlarından biri olarak tercih etmişlerdir. Bunu açıkça belediyelerin bağlı teşebbüslerden elde ettikleri hâsılat ve karlar kaleminin 2005 yılında 1975 yılına göre sabit fiyatlarla yüzde 1.100,7 (yıllık ortalama yüzde 8,6) oranında artmasında görmekteyiz (Kurtuluş, 2006:7).

Belediye Gelir Kanunu (BGK) kapsamında yapılan alt yapı harcamaları için halka katılım payı adı altında geri dönüşlerde il belediyelerini incelediğimizde önemli ihmallere görülmektedir. BGK'nın harcamalara katılma payını düzenleyen tahakkuk (Md. 91) ve Tahsil (Md. 93) maddelerine göre öngörülen istisnalar ve peşin ödeme indirimi hariç hizmet bedelinin tümü halkın kullanımına sunulduğu andan iki yıl içinde harcamalara katılım payı altında 4 taksitte alınmalıdır. (BGK'ya istinaden çıkarılan ve kanunla, hizmet bedelinin tahakkuk miktarı ve tahsil süresi itibariyle çelişen 21/08/1981 tarih ve 17435 sayılı yönetmelik istisnalar hariç harcamanın 1/3 ünün katılma payı olarak tahakkuk ettirilip 4 yıl içinde 4 eşit taksitte alınmasını öngörmektedir) (www.mevzuat.adalet.gov.tr, 02.03.2007). Aşağıdaki tablolarda parantez içinde

harcamaların yapıldığı yılların verilmesinin önemi; şudur: Yukarda ki hangi hüküm uygulanırsa uygulansın belediyeler tüm alt yapı harcamalarını, merkezi hükümet veya diğer ulusal ve uluslar arası geri ödemesiz fonlara yansıtamayacaklardır. Buna göre, aşağıda % 0 olarak gösterilen tahsil olunmamış katılma paylarında; hesaplayamama gerekçesi ile anket cevaplarında bu verileri bildirmemelerinden kaynaklanan bir hata olmadığı varsayılırsa, başta belediye başkanı ve fen ve mali işler konusunda yetkili birim elemanlarına görevlerini ihmal ederek devleti zarara uğrattıkları gerekçesiyle işlem yapılabilir. Böyle bir durumda hapisle sonuçlanacak cezai bir müeyyide ve/veya (BGK Md. 99 gereğince) hizmet alan mukimlerle birlikte yüklü miktarda müteselsilen sorumluluk yüklenmesi gibi bir durum yapılacak bir teftişte ortaya çıkabilecektir.

Kanalizasyon harcamaları için belediyelerin son beş yılda yapmış oldukları harcamalar ve halka rücu oranları aşağıdaki Tablo 10'da verilmiştir. Belediyelerden bazıları otomasyona yeni geçtiği için son 5 yıllık harcamalarını ve katılım paylarını belirtememiş bu durum tabloya harcama miktarlarının yanındaki rakamlar yardımıyla harcama toplamının son kaç yılda yapılmış olduğu şeklinde yansıtılmıştır.

Tablo 10. Belediyelerin geçmiş yıllarda yaptığı kanalizasyon harcamaları ve halktan bu harcamalara ilişkin tahsil ettiği katılım payları (YTL)

İller	Yapılan toplam harcama	Halka Rücu Yüzdesi
Trabzon	1 850 000 (5)*	%15
Çorum	890 000 (4)	% 0
Van	1 400 000 (3)	% 0
Muş	1 150 000 (2)	% 0
Afyon	16 640 000 (5)	% 0
Çanakkale	1 830 000 (4)	% 0
Isparta	1 250 000 (2)	% 0

Kaynak: İl belediyelerine gönderilen anketlerin cevaplarından derlenmiştir.

Bu katılım payları harcamalar bölümünde belirteceğimiz alt yapı eksiklerinin daha hızlı şekilde tamamlanması, hizmetten yararlananların da harcamalara katılıp hizmetlere sahip çıkması, belki de en önemlisi merkezi hükümete olan yüklerin azaltılmasıdır. Çünkü bu katılım paylarını düzenleyen Belediye Gelir Kanununa göre alt yapı çalışmalarının merkezi hükümet tarafından fonlanan kısmı halka rücu edilememektedir. Kanunun şüphesiz bazı istisnaları vardır. Ama resme tüm girdi ve çıktıları ile bir bütün

* Harcamaların 2006'dan geriye dönük toplam kaç yılda yapıldığı parantez içinde verilmiştir.

halinde bakıp yukarda ki rücu yüzdelerini değerlendirince %15 oranının bile çok düşük olduğu görülmektedir. Bazı belediyeler ise tamamen kendi kaynaklarından bu harcamaları yaptığı halde yinede halka rücu etmeyi ihmal etmekte, başkanlar yıllarca ihmal edilen bu gelir çeşidini kendi dönemlerinde tam anlamıyla yürürlüğe sokmayıp oy beklentisinin önemli bir fırsat maliyeti olarak bu gelir sistemi atıl bırakmaktadırlar.

Bir diğer önemli nokta AB ülkelerindeki “kirleten öder” ilkesidir. AB çevre politikasının temel taşı olan bu ilke, kirletenlere sebep oldukları kirlilik ile mücadelenin bedelini ödettirdiği gibi, onları kirliliği azaltmaya ve daha az kirleten ürün ve teknolojiler bulmaya teşvik etmektedir. Örneğin, Atık Çerçeve Direktifi, kirleten öder ilkesine doğrudan atıf yapmakta ve atığın yok edilmesi masraflarının atık sahibine ait olduğunu belirtmektedir (www.turkiyeavrupavakfi.org, 05.03.2007).

Yani kanalizasyondan arıtma tesisine ve buradan da atık işlenerek çevreye vereceği zararın mümkün olduğunca minimize edilmesine kadar geçen sürede oluşan maliyetin yansıtılma araçlarından birini de belediyelerce önem verilmeyen bu gelir çeşidi oluşturmaktadır.

Tablo 11. Belediyelerin geçmiş yıllarda yaptığı yol harcamaları ve halktan bu harcamalara ilişkin tahsil ettiği katılım payları (YTL)

İller	Yapılan harcama	Halka Rücu Yüzdesi
Sinop	535 000 (1)*	%13
Trabzon	12 000 000 (3)	% 0
Çorum	22 000 000 (4)	% 0
Van	23 000 000 (3)	% 0
Muş	2 200 000 (2)	% 0
Afyon	4 150 000 (5)	% 0
Yalova	7 500 000 (2)	% 0
Çanakkale	6 000 000 (4)	% 0
Aksaray	6 430 000 (5)	% 0
Hakkari	1 050 000 (2)	% 0
Bingöl	1 750 000 (5)	% 0

Kaynak: İl belediyelerine gönderilen anketlerin cevaplarından derlenmiştir.

Yol konusunda kanunun lafzi hali, belediyelerin hiç yol olmayan yere yol hizmetini sunması dışında yapmış olduğu harcamalar için katılma payı almasını zorlaştırmaktadır.

* Harcamaların 2006'dan geriye dönük toplam kaç yılda yapıldığı parantez içinde verilmiştir.

Kaldırımlar dâhil ortalama tali sokakların genel genişliğini 12 metre olarak hesabımıza konu edersek, kanun % 40'dan az genişlemeleri halka rücu etmemeyi istisna kapsamına almıştır. Örneğin % 50 genişletirse yani 12 metrelik yol 18 metre olursa 15 metreden sonra yapılan giderlerde istisna kapsamına girdiğinden genişletmenin yarısına tekabül eden 3 metrelik bu kısımdan da herhangi bir pay alamayacaktır. Bu 15 metre Türkiye'de sıkça rastlanan kaldırım yenileme çalışmalarının da belediye veya devletin kasasından çıktığını göstermektedir.

Tablo 12. Belediyelerin geçmiş yıllarda yaptığı kaldırım harcamaları ve halktan bu harcamalara ilişkin tahsil ettiği katılım payları (YTL)

İller	Yapılan harcama	Halka Rücu Yüzdesi
Trabzon	400 000 (3)*	% 0
Çorum	2 300 000 (4)	% 0
Van	2 650 000 (3)	% 0
Muş	1 600 000 (2)	% 0
Aksaray	4 600 000 (5)	% 0
Bolu	450 000 (2)	% 0
Bingöl	190 000 (5)	% 0

Kaynak: İl belediyelerine gönderilen anketlerin cevaplarından derlenmiştir.

Bu paylar halktan alınsa idi halk parasına sahip çıkacak ve bu sık yenilemelere karşı tepkisini ortaya koyacak belediyeler üzerinde adeta umumi bir müfettiş etkisi yaratıp sağlam kaldırımın sökülüp atılması vb. tarzda yapılan yolsuzlukların önüne geçilecektir. Tablo 12'deki kaldırımlar için yapılan harcamalarda rücu oranlarının genelde % 0 olmasında daha önceden bahsettiğimiz 15 metrelik sınırlamanın payı vardır.

Yeni su şebekesi yapımı ve mevcut alt yapının ıslahı için yapılacak giderlerde (devlet yardımı ve karşılıksız fon tahsisleri hariç) halka rücu elden geçirilen şebekenin tamamı üzerinden yapılmaktadır. Ancak bu hizmet bedelinden alınacak halka rücu payının gayrimenkulün cephe uzunluğuna göre bölünmesi beraberinde şöyle bir menfi duruma yol açabilmektedir. Örneğin, 5 katlı 20 dairesi lüks bir apartmanın bahçesi ile beraber yola cephesi 50metre olsun, fakat yanındaki eski kagir binanın bahçesi ile beraber yola cephesi 100metre ise buradan geçecek hattın maliyeti daha fazla kagir binaya düşecek gibi gözükürken karşımıza başka bir istisna çıkmaktadır. Tüm alt yapı

* Harcamaların 2006'dan geriye dönük toplam kaç yılda yapıldığı parantez içinde verilmiştir.

harcamaların da katılma payı bina ve arsalarda taşınmaz değerinin % 2'sini geçemez hükmü nedeni ile de görece daha az değere sahip cephesi geniş olduğu için fazla katılma yapacak kâgir bina yapılan harcamaya daha az katılacaktır. Herkesin gücüne göre ödeme yapmasını içerebilecek sosyal adalet kavramı gerçekleşmiş gibi gözükürken şebekeden daha fazla yararlanan apartman emlak değeri yüksek olmasına rağmen cephe kısılalığı nedeniyle harcamalara az miktarda katılmaktadır.

Tüm alt yapı harcamaların halka rücusunu etkileyen, “rücu emlak değerinin % 2'sini geçemez” kuralı karşısında, belediyeler etkin denetimler vasıtası ile normalinin çok altında gösterilen emlak vergisi matrahlarının sağlıklı belirlenmesini yapacak olurlarsa; hem emlak vergisi gelirlerini hem de harcamalara katılım paylarını arttırabileceklerdir. Coğrafi kent bilgi sistemlerinin tam anlamıyla hayata geçirilmesi Türkiye’de yeni yeni uygulanacak tutulu satış (mortgage) vb. sistemler sayesinde uzmanlarca gayrimenkul değerlemesinin yapılması gibi gelişmeler bu konuda belediyelere yardımcı olacaklardır. Ayrıca yol ve kaldırımların AB standartları ile genişlemek zorunda kalacağı uyum sürecinde, belki de bir bütün halinde tekrardan düzenlenmesi gereken belediye gelirlerinde, 1981 yılının şartlarında konulmuş bahsettiğimiz yolun 15 metre genişliğinden sonrasının istisna kapsamına alan kanun fıkraları ve benzerleri tarihe gömülecek ayrıntılar arasında kalmalıdır.

Diğer gelir çeşitleri olarak ekonomik konjoktüre bağlı olarak genişleyip daralan inşaat sektöründen alınan imar ve inşaat harçları (belediye gelirlerinin % 3'ünü meydana getiren harç gelirlerinin % 28'ini imar, % 14'ünü inşaat harçları sağlamaktadır (Çınar ve Güler, 2004:128). Özellikle bazı belediyelerin sınırlarında sayılarıyla beraber mevcut olduğunu belirttiği ruhsatsız binalarda varsa kanuna göre ruhsatsız bu binalardan da harçla beraber gerekli cezai miktarların tahsilinin yapılması gerekmektedir. Bunun takibinin sık sık vurgusunu yaptığımız kent bilgi sistemi vasıtası ile şehrin fotoğraflanıp zaman zaman kontrolü yapılarak binanın kullanım amacı ve varsa şeklindeki değişikliklerin tespiti ve bunlara ilişkin gerekli işlemlerin yapılması; hem düzenli bir şehircilik anlayışı hem de belediye gelirlerinin arttırılması açısından önem teşkil etmektedir.

Kentin kare kare fotoğraflanmasının faydalarından biride etkin şekilde tahakkuk ve tahsilât yapılması ihmal edilen bir diğer belediye geliri olan ilan ve reklâm vergisinin

tespitinin kolaylaşmasıdır. Böylelikle şehir kimliğine zarar veren, görüntü kirliliğine yol açan faktörlerin tespiti ve engellenmesi ve gelirlerin arttırılması mümkün olacaktır.

Şehrin gelişmesi ile doğru orantıda artan eğlence merkezlerinden vergilerin etkin bir biçimde toplanması hem belediyeler hem de BGK gereğince bu vergiden çeşitli oranlarda yararlanan Darülaceze (%10) Verem savaş derneği (%10) gibi sosyal kurumları da etkilemektedir. Belediye Gelir Kanunu gereğince yapılan tüm gelir tahsilâtlarının %1 i ise sosyal amaçlı kurum ve hizmetlere tahsis edilmedir. Tahsil ettikleri emlak vergisinin % 15'i oranındaki miktarı il genel meclisi emrine vermeleri gereken belediyelerin, bu verginin tamamını kendi işlerinde kullanıp olağandışı gelir yaratma metodu yaratması gibi zaman zaman gündeme gelen bir durumun yukarıda bahsettiğimiz sosyal amaçlı işler için yapılmadığı umulmaktadır.

Daha ayrıntılı olarak çevre mevzuatına uyum bölümünde bahsettiğimiz harcamaların yapılması konusunda; TÜSİAD'ın 'Sanayide AB Çevre Mevzuatına Uyum' raporunu hazırlayanlardan Görgün'e göre AB çevre mevzuatına uyum için işletme maliyetleri hariç, 70-100 milyar Euro harcama yapmak gerekmektedir. Görgün'ün Bu harcama içinde kamuya düşen harcama miktarının 50 milyar Euro olduğu, bunun 20 milyarını belediyelerin yapması gerektiğini (yani kamu yükümlülüğünün %40'ını) ve bununla birlikte yapılacak tüm harcamalarda AB katkısının en fazla % 15 olacağı yolundaki tahminini (www.haberx.com, 07.06.2007) Tablo 13'de verilen belediye kaynaklarının kamu kesimi içindeki paylarıyla karşılaştırdığımızda belediyelerin içine düşeceği zor durumu öngörmek mümkündür.

Yukarıda anlatılanların dışında Tablo 13'de 1975-2005 dönemine baktığımızda belediye kaynaklarının hızla arttığını görmekteyiz. Ancak bu kaynaklar verimli şekilde kullanılamamıştır. Artan kaynakların ancak dörtte biri yatırımların finansmanında kullanılabilmiştir. Bu dönemde, belediyelerin kaynaklarındaki artışın yüzde 24,6'sı borçlanma ve yüzde 41,4'ü ise Genel Bütçe Vergi Payı ile sağlanmıştır. Ancak daha önemli olanı ise elde edilen bu kaynakların kullanımudur. Artan kaynakların sadece yüzde 22,3'ü yatırımlarda artış sağlayabilirken, bu kaynakların yüzde 33,2'si personel ve cari harcamaların artan yükü için kullanılmış, yüzde 31,6'sı ise borç geri ödemeleri için kaynak oluşturmuştur. Borçlanma, bir süre sonra borç ödemelerinin kaynağı haline gelmiştir (Kurtuluş, 2006:8).

Tablo 13. Belediye kaynaklarının kamu kesimi içindeki payı*, ortalama (%)

KAYNAKLAR	1975-80	1981-85	1986-90	1991-95	96-2000	2001-05
Belediyeler	4,9	5,7	8,0	10,0	10,7	9,5
Belediye + Bağlı İd.	4,9	5,8	8,3	10,8	11,8	10,7
Mahalli İdareler**	7,0	7,9	10,6	13,9	15,3	12,7

Kaynak: Kurtuluş, (2006:5)

Belediye öz gelirlerinin yapısı, Türkiye’deki sistemin genel vergilendirmeye dayanmadığını; hizmetlerin ticarileştirilmesi yoluyla elde edilebilecek “ücret” ve kar gelirine dayanmaktan da uzak olduğunu; belediyeciliğin, var olan mal varlığının elden çıkarılması ve borçlanma yoluyla geleceğe ipotek koyma yolunda ilerlediğini ortaya çıkarmaktadır (Çınar ve Güler, 2004:128-9).

Bu borç yükü ve AB ye entegrasyon sürecinde belediyelerin sırtına binecek yük dikkate alındığında AB Yerel Yönetimler Özerklik şartının 9. maddesi gereği belediyelere sorumluluklarıyla orantılı gelir kaynağı sağlanmalıdır (www.belgenet.com, 03.02.2007). Kaynağın ne kadar olacağı müktesebata uyumda belediyelere yüklenen sorumluluğa göre değişecektir. Subsidiarite İlkesi çoğu hizmette belediyeleri işaret etse de ilk bölümde belirttiğimiz gibi ülkeler üzerlerine yüklenen misyonu kendi yapısal farklılıklarında kökünü bulan farklı kurumlar vasıtası ile yerine getirmektedir. Bahsettiğimiz kaynağın sağlanması kadar örneklerle vermeye çalıştığımız durumlardan da ders çıkararak kaynakların etkin kullanımını sağlayacak mekanizmaların oluşturulması ve bu mekanizmayı çalıştıracak nitelikli emeğin istihdamı önem arz etmektedir.

3.2. İl Belediyelerinin Giderlerinin Değerlendirilmesi

Genel başlıklar itibariyle belediyelerin harcamalarını incelediğimizde belediye binaları yapım onarımı, araç gereç temini personelle ilgili bilimum ödemeler her türlü hizmet

*Kamu kesimi verileri DPT tarafından hazırlanan Yıllık Programlardan alınmış olup, Konsolide Bütçe (Merkezi Bütçe), Mahalli İdareler, KİT’ler, Sosyal Güvenlik Kuruluşları, Döner Sermayeler ve Fonları kapsamaktadır.

**Mahalli İdarelere ilişkin veriler DPT tarafından hazırlanan Yıllık Programlardan alınmış olup, Belediyeler, İl Özel İdareleri, Su ve Kanalizasyon İdareleri, İller Bankası, Toplu Taşıma ve Doğalgaz İşletmelerini kapsamaktadır. Kaynaklar borçlanmayı, borç ödemeleri ise anapara ödemelerini içermemektedir.

ücret ve harç gelirlerinin tahsili için yapılacak giderler, alt yapı bakım onarımı gideri, zabıta, itfaiye mezarlıkların giderleri faiz ve diğer borç giderleri, sosyal hizmet ve yardımlar, hizmetlerle ilgili kamuoyu yoklama giderleri yurt içi ve dışında sivil toplum kuruluşları ile yapılacak proje giderleri, imar düzenleme ve proje giderleri, danışmanlık avukatlık ve denetim hizmetleri için giderler, sosyo kültürel bilimsel ve sanatsal etkinlik giderleri ve sair giderlerdir (Aytaç, 2005:146-7). Türkiye’de tüm belediyelerin harcama yapılarının yıllar itibariyle dağılımı Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Belediyelerin yıllar itibariyle harcama yapıları

Borç ödemeleri hariç (%)						
	1975-1980	1981-1985	1986-1990	1991-1995	1996-2000	2001-2005
Cari	71,2	65,3	51,0	58,0	51,1	56,7
Personel	53,1	45,4	32,6	43,8	34,4	33,7
Diğ. Cari	18,0	20,0	18,5	14,3	16,7	23,0
Yatırım	19,4	26,4	34,1	24,6	33,2	27,9
Transfer	9,4	8,3	14,9	17,1	15,7	15,4
Borç ödemeleri dahil (%)						
	1975-1980	1981-1985	1986-1990	1991-1995	1996-2000	2001-2005
Cari	67,0	61,4	45,2	46,5	40,6	43,4
Personel	50,1	42,6	28,8	35,1	27,3	25,7
Diğ. Cari	17,0	18,7	16,5	11,3	13,3	17,7
Yatırım	18,3	24,8	31,0	19,9	26,4	21,2
Transfer	14,6	13,8	23,8	33,6	33,0	35,4
Borç Öd.	5,8	6,1	10,4	20,1	20,5	23,6

Kaynak: Kurtuluş, (2006:35)

Tablo 15. Büyükşehirler dışındaki il belediyelerinin bütçelerinde gerçekleşen gider (Bin YTL)

Harcamalar Toplamı (2006)	2.451.349
Personel Giderleri	749.562
Sosyal Güv.Kur. Devlet Primi	91.507
Mal ve Hizmet Alımları	898.086
Faiz Harcamaları	24.049
Cari Transferler	90.094
Sermaye Giderleri	590.674
Sermaye Transferleri	5.026
Borç Verme	2.351

Kaynak: www.muhasabat.gov.tr, 15.07.2007

İl belediyelerinin harcama yapılarını ana hatlarıyla göstermesi açısından 2006 yılında yaptıkları toplam harcama tutarının ana gruplara göre dağılımı Tablo 15’de verilmiştir.

3.2.1. İl belediyelerinin Cari Harcamalarının Değerlendirilmesi

Nüfusu 10.000 den büyük belediyelerin personel ücret ve maaşlarının yıllık gelirler toplamının % 30 unu geçmemesini (nüfusu 10.000 den küçüklerde % 40'ı geçemez) içeren karar açısından belediyeler bu konuda başkana getirilecek müeyyidelerin ağırlığı nedeniyle genellikle limitler dâhilinde personel gideri yapmaktadır.

Belediye hizmetlerinin konusu olan yerel ortak ihtiyaçların çeşitlenmesi, anlam değiştirmesi ve karşılanmasında yaşanan değişimler kamu hizmetinin insani boyutunu oluşturan kamu personelinin sistem içinde örgütle beraber hızlı veya yavaş bir değişime uğramasını zorunlu kılmaktadır (Karahanoğulları, 2003:279-280). Avrupalıların karmaşık bir sosyal ve politik dünyada yaşaması ve bilgiye dayalı toplum ve ekonomi yolunda ilerlemesi çerçevesinde; bireysel vatandaşlık sosyal veya “işle ilgili” bilgi beceri ve yeterliliklerini geliştirmek amacı ile yaşam süresince öğrenme tekniklerine 1996’dan beri politikalarında verdiği önem (www.sabem.saglik.gov.tr, 02.03.2007) nedeniyle belediyelerin yapmış olduğu hizmet içi eğitimler değerlendirilmiştir.. Belediyelerin yapmış olduğu hizmet içi eğitimler aşağıdaki Tablo 16 ve Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 16. Yararlanan personel ve eğitim saatine göre belediye personeline verilen hizmet içi eğitim (2005)

İller	Teknik Eğitim		Mevzuat Eğitimi		Motivasyon ve Diğer Eğitimler	
	Kişi	Saat	Kişi	Saat	Kişi	Saat
Osmaniye	-	-	170	32	130	80
Antakya	49	96	-	-	-	-
Sinop	-	-	102	75	-	-
Bolu	10	20	25	100	-	-
Giresun	14	2	64	10	-	-
Gümüşhane	-	-	17	25	-	-
Afyon	42	8	128	16	-	-
Yalova	165	7	62	40	-	-
Karaman	18	6	41	8	62	8

Kaynak: İl belediyelerine gönderilen anketlerin cevaplarından derlenmiştir.

Dönemsel yoğunlaşmaları tespit edebilmek için belediyelerden son iki yılda yaptıkları hizmet içi eğitimleri kişi sayısı ve eğitim saati ile birlikte belirtmeleri istenmiştir. Görüldüğü üzere çeşitli değişikliklerle beraber 1930 tarihli 1580 tarihli belediye kanununun 2004 yılında yerini 5272 sayılı kanuna peşinden de pek değişikliğe uğramadan

yerini 2005 senesinde 5393 sayılı yasaya bırakması mevzuat eğitimi alan kişi sayısı ve eğitim saatinde büyük artışa yol açmıştır. İşgücü verimini arttırabilecek motivasyon eğitimlerine görüldüğü gibi pek rağbet edilmemektedir. Belediyelerde motivasyondan bahsederken ankete gelen cevaplardan bazı il belediyelerinin mutlak maaş ve ücret ödemelerinde bile zorluk yaşadığı personeline borçlu olduğu dolayısıyla bununda çalışma motivasyonunu olumsuz etkileyeceğini belirtmekte fayda vardır.

Tablo 17. Yararlanan personel ve eğitim saatine göre belediye personeline verilen hizmet içi eğitim (2006)

İller	Teknik Eğitim		Mevzuat Eğitimi		Motivasyon ve Diğer Eğt.	
	Kişi	Saat	Kişi	Saat	Kişi	Saat
Osmaniye	-	-	200	16	-	-
Antakya	-	-	-	-	-	-
Sinop	-	-	110	75	-	-
Bolu	-	-	-	-	-	-
Giresun	-	-	-	-	-	-
Gümüşhane	-	-	-	-	-	-
Afyon	-	-	-	-	-	-
Yalova	110	11	301	8	84	8

Kaynak: İl belediyelerine gönderilen anketlerin cevaplarından derlenmiştir.

Gerekli teknik eğitim ikinci sırada gelmekte fakat bir yıl sonrasını gösteren Tablo 17’de ihmal edildiği görülmektedir. Belediye işçilerinin eğitim durumu aşağıdaki Tablo 18’de verilmiştir. Oranlara bakarken işçilerden çoğunun teknik eğitim almadığını (Orta öğretimdekilerin bir kısmının düz lise mezunu olduğunu ve bir kısmının ise kamu yönetimine ait bir çok makalede vurgulandığı gibi kanunlara aykırı olarak zabıta ve memurlara has diğer işlerde kullanıldığı göz önüne alındığında) işi usta/çırak ilişkisi ile kıdemi yüksek kişilerden öğrendiğini; bu metodunda teknolojideki gelişmeler karşısında verimsiz kalabileceğinin belirtmekte fayda vardır. Planlama ve düzenleme yapan teknik kadro ile uygulayıcı işçiler arasındaki uyum verilen hizmet içi teknik eğitimin kalitesiyle doğru orantılı yapılan işin kalitesini arttıracaktır.

Tablo 18. İl belediyelerinde işçilerin eğitim durumu ve işçi başına düşen mukim sayısı

Belediye Adı	İlk öğretim %	Orta öğretim %	Önlisans + %	İşçi başına düşen mukim sayısı
Antakya	81	18	1	425
Çorum	70	25	5	266
Sinop	59	37	4	81
Aksaray	60	36	4	371
Trabzon	71	18	11	244
Bolu	70	25	5	163
Yalova	47	25	28	257
Van	81	15	4	389
Çanakkale	65	20	15	295
Afyon	44	26	30	611
Gümüşhane	76	23	1	181
Muş	57	39	4	232
Giresun	60	38	2	350
Osmaniye	46	52	2	382
Hakkari	80	20	-	237
Rize	72	25	3	567
Karaman	72	19	8	398
Bingöl	54	35	11	379

Kaynak: İl belediyelerine gönderilen anketlerin cevaplarından derlenmiştir.

3.2.2. İl Belediyelerinin Yatırım ve Transfer Harcamalarının Değerlendirilmesi

İl belediyelerinin alt yapı durumu aşağıdaki Tablo 19’da özetlenmiştir. Verilerin belediyelerce belirtilmediği alanlar tire işareti ile doldurulmuştur.

Tablo 19’u incelediğimizde belediyelerin en temel bayındırlık hizmetlerinden yol konusunda hizmet sınırlarının ortalama 1/5 ve 1/2 si arasına düzgün hizmet sunmadığını göstermektedir. Bu konuda gelirlerin analizinde incelediğimiz harcamalara katılım payı düzenlemesi belediyelere daha iyi hizmet vermede yardımcı olacaktır.

Bunun dışında özellikle kış şartlarının çetin geçtiği yerlerden bahsederek toplam maliyetler açısından daha verimli olan, bitki örtüsüne ve yolun yapısına görece daha az zarar veren kimyasal bileşikler yerine; ankete verilen cevaplardan belediyelerin % 70’inin kar ve buzla mücadelede tuz kullandıklarını bilmekteyiz.

Tablo 19. İl belediyelerinin bazılarında alt yapının durumu (%)

Belediyeler	Bozuk satırlı yol/ toplam yol	Kaldırım kaplı yol/ toplam yol	Kanalizasyon şebekesi/ top. yol	Yağmur drenaj kanalı/ top. yol
Yalova	16	14	-	20
Çorum	20	70	-	-
Çanakkale	14	70	-	-
Muş	40	-	65	5
Rize	10	60	80	60
Antakya	10	70	100	40
Sinop	60	70	100	1
Trabzon	10	70	98	65
Bolu	20	30	80	6
Giresun	10	80	75	20
Hakkari	50	10	65	20
Gümüşhane	15	30	78	20
Bingöl	20	-	95	-

Kaynak: İl belediyelerine gönderilen anketlerin cevaplarından derlenmiştir.

Yaya trafiğinin özendirilmesi açısından kaldırımların miktarının artırılması bunun dışında nitelik açısından iyileştirilmesi (Bu kaldırımların TSE ye uygunluğu % 20 ile %90 arasında illere göre değişmektedir.), kaldırım genişlikleri açısından TSE standartlarının üzerinde belirlenmiş AB standartlarına uygunluk gibi mevzular yeni yapılandırmalarda dikkate alınmalıdır. Kaldırımların engelli vatandaşlarımızın kullanımına uygunluğuna gelince ankette sormuş olduğumuz “Kaldırımlarınızın hepsi engelli vatandaşlarımızın kullanımına uygun mu?” sorusunu belediyelerin % 35’i evet % 65’i hayır olarak cevaplamıştır. TÜİK’ in (o zamanki adıyla Devlet İstatistik Enstitüsü) 2003’de Özürlüler İdaresi Başkanlığı ile ortaklaşa yaptığı çalışma sonucunda Türkiye’nin 8,5 milyon özürlü vatandaşa sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun % 1,5 gibi önemli bir oranı ortopedik özürlüdür (www.engelliler.biz, 30.06.2007). Özürlülerin ve çeşitli kazalar sebebiyle geçici ahraz edinen kişilerin sosyal hayata kazanılması, kendileri ve varsa ulaşımında yardımcı olan kişilerin can güvenliğinin taşıdığı önem karşısında, ankete verilen evet cevabının azlığı; yukarıdaki Tablo 19’da belirttiğimiz mevcut kullanılabilir kaldırım oranlarını da nitelik açısından azaltmaktadır.

Yağmur suyu drenaj kanallarının varlığı iki açıdan önemlidir. Birincisi ankete cevap veren belediyelerden % 60’sının taşkın alanlarında yerleşim yerine sahip olması, bunun dışında her sağanak yağış sonrası şehir merkezinin bile su taşkınlarına maruz kaldığı

yerlerde halk sağlığı, halkın can ve mal güvenliğine yönelik ağırı yağmur tehlikesinin bertaraf edilmesidir. İkincisi ise gelecekte her ilde hatta belki de ilçelerde var olacak olan (en azından AB açısından zorunlu olan) atık su arıtma tesisinin normal atık sulara göre hesaplanmış kapasitelerini zorlamadan işlemesinin sağlanması ve yağmur suyunun direkt akarsu kaynaklarına veya su havzalarına yönlendirilmesinin sağlanmasıdır. Böylelikle de kanalizasyonun hastalıklara sebebiyet verecek şekilde taşmasının önüne geçilmiş olunur. Belediyelerin bu alt yapı alanını göz ardı ettikleri görülmektedir.

Kanalizasyon hizmetlerinin şehrin çoğunu kaplaması toplum sağlığının korunması evsel atık suların dış ortama mümkün olduğunca az kirleterek salınması, yeraltı sularının, içme suyu havzalarının korunması bakımından n koşullardan biri olmaktadır. Tablo 19 bazı belediyelerin bu işi başardığını, bazılarının halkın 1/3 n fosseptiklerle yaşamaya mecbur ettiğini bize gösterse; Tablo. 20 durumun başka bir boyutunu karşımıza çıkarmaktadır.

Tablo 20’de görüldüğü üzere Çanakkale, Osmaniye, Antakya ve Bingöl’de kanalizasyon; Osmaniye ve Antakya’da su alt yapısı oldukça eskimiştir. Bu rakamları, alt yapı harcamalarının yapılırken genelde 30 yıl sonrasının ihtiyaç projeksiyonu yapılarak gerçekleştirildiği, bilgisini dâhil edip (30 yıllık süreçte g olgusunda yaşanan farklılaşma ve beraberindeki hızlı ve çarpık kentleşme o zamanki projeksiyonlarda yeterince tespit edilememiş olması kuvvetle muhtemeldir) değerlendirirsek; alt yapı gitmeyen bölgelerin yanında mevcut alt yapının o yerin ihtiyaını da karşılamadığını görmekteyiz. eyrek asır öncesinin teknolojisi ile yapılmış doğal ve beşeri kaynaklı yıpranmalara maruz kalmış alt yapının çokluğu, belediyelerin mevcut yükünü arttıracaktır. Plan dâhilinde bunların yenilenmesi yeni yerleşim bölgelerine hizmet götürülmesi alt yapı harcamalarını arttırmaktadır. Arıtma tesisi yapmak kadar kaynağından tesise kadar kirliliğe ve dolayısıyla hastalıklara yol açan atık suları kayıpsız taşımının önemi büyüktür.

Tablo 20. Su ve Kanalizasyon şebekesinin yapım yılına göre şebeke içindeki payları*

İller	Su şebekesinin (%)		Kanalizasyon şebekesinin (%)	
	10-25 yıllık	25+	10-25 yıllık	25+
Çanakkale	81	-	-	77
Afyon	65	15	36	10
Osmaniye	20	50	20	50
Aksaray	64	12	-	-
Giresun	53	2	75	5
Rize	-	-	75	X
Antakya	32	50	35	50
Hakkari	45	20	75	X
Bartın	50	30	-	-
Muş	85	10	70	20
Çorum	80	X	85	3
Bingöl	70	X	X	80
Bolu	80	X	85	X
Van	100	X	-	-
Sinop	X	X	-	-
Gümüşhane	X	X	-	-

Kaynak: İl belediyelerine gönderilen anketlerin cevaplarından derlenmiştir.

Gömülü oldukları için ancak bir arıza halinde farkına varılan şebeke yapım kusurlarının önlenmesi için müteahhitler eliyle yapım aşamasında kontrolü önem arz etmektedir. Deprem sonrasında her yerin şantiyeye döndüğü Sakarya’da basına da yansıdığı gibi gerekenden kalitesiz, hesaplamalar geleceğe dönük yapıldığı; için belki bir 10-20 sene kazılmasa farkına varılmayacak, olması gereken boyuttan ufak şebeke döşemeleri sayesinde “haksız hakedişler” alan müteahhitler, şebekenin uzun süre gün yüzüne çıkmamasından dolayı cezai müeyyidelerden kurtulmakta; bu onları bu tip riskli, kanunsuz, fakat “kara-karlı” işler yapmaya cesaretlendirmektedir.

Tablo 20’de görülen su şebekelerinin eskime durumu da beraberinde çeşitli olumsuzluklara yol açmakta; arıtmadan veya kaynağından standartlara uygun olarak çıkan sular (Anketimizin cevaplarına göre belediyelerin % 25’i suyu arıtmadan şebekeye vermekte %40’ı tamamını arıtmakta % 10’u şehrin yarısından biraz fazlasına arıtılmış su sağlamaktadır. Belediyelerin % 25’i bu konuda görüş beyan etmemiştir) evlerimize çeşitli zararlı katkılarla gelmektedir. Gelirlerin analizi bölümündeki

* Tabloda “-“ ler belediyelerce ilgili bölüme ait veri verilmediğini, “X”ler ise belediyelerin ilgili bölüme ait alt yapısı olmadığını göstermektedir

Tablo8’de verdiğimiz faturalandırılan suyun arıtmadan çıkan suya oranlarında görülen farklılıklardan biride; ekonomik değer taşıyan, kuraklıklarda ise yaşamsal değeri artan suyun eski şebekeler yüzünden boşa akmasıdır.

İhtiyari bir görev olarak kanunlarda belirtilen, kültür miraslarına sahip çıkma açısından çalışmamızda sorulan “Son 5 yıl içerisinde sınırlarınız içindeki tarihi eserlerin restorasyon çalışmalarına belediyeziniz katkıları oldu mu?” sorusuna 3 tane il belediyesi (Antakya, Isparta, Osmaniye) 100 bin ila 200 bin YTL aralığında katkıda bulduklarını belirtmiş anketimizi cevaplayan diğer il belediyeleri ise herhangi maddi katkıda bulduklarından bahsetmemişlerdir. 36 kültür ve medeniyetin mirasçısı konumundaki Anadolu’da, sınırlarının içi şehir mimari sanatının en güzel örnekleriyle dolu il belediyelerinin, bu mirasın korunarak gelecek kuşaklara aktarılması için maddi katkıda bulunmaya yeteri derece gönüllü olmadıkları görülmektedir. Tabii ki bu rakamlara bakarak, sponsor bulma, ilgili bakanlık ve vakıfları harekete geçirme vb. çabalar sarf etmedikleri söylenemez. Fakat kendi bütçelerini bu doğrultuda kullanmamışlardır.

Bazı AB ülkelerinde belediyelerin görevi olduğunu birinci bölümde belirttiğimiz, Türkiye’de ihtiyari harcamalar sınıfına girdiği halde kendi bölgesinde derslik başına öğrenci sayısını azaltarak mukim gençlerin daha kaliteli eğitim almasına katkı sağlama açısından belediyelere 1995 yılından sonra ana okulu (2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı belediye kanunu önceki kanunundan farklı olarak anaokulu yapımı belediye görevleri arasından çıkarmıştır.) veya okul yaptırıp yaptırmadıklarını sorduğumuzda (bakım ve tadilat hariç), belediyelerin sadece 1/5’i sorumuza olumlu yanıt vermiştir. Artan nüfus hızının yanında okul yapımı konusunda merkezi hükümetin ayırmış olduğu kaynakların yetmediği düşünüldüğünde, sorumluzun kapsamındaki 12 yıllık süreçte belediyelerin neslin gidişatını etkileyecek olan bu çok önemli hususa duyarsız kalmaları ilgi çekicidir.

İhtiyari harcamalardan olan toplu konut inşasının belediyeler eliyle yapılması konut açığının bulunduğu yerlerde sosyal belediyecilik ve planlı şehirleşme kavramlarına hizmet eder hale getirilebilmektedir. Anketi cevaplayan 20 il belediyesinden sadece Çanakkale son on yılda % 30’dan fazla oranda toplu konut (yaklaşık 1000 adet) yapımına ortak olduğunu belirtmiştir.

Belediye kanununun büyük şehirler ve nüfusu 50 binden fazla olan belediyelere kadın sığınma evi ve çocuk yuvasını zorunlu kılmasının uygulanıp uygulanmadığının tespiti

için çoğunluğunun nüfusu bu rakamın üstünde olan il belediyelerine kadın sığınma evlerinin var olup olmadığı yolundaki sorumuza gelen cevapların ¼ ü olumludur. İlk etapta aile bağlarının kuvvetliliği dolayısı ile böyle bir ihtiyacın olmayacağı yönündeki örfi görüşün yerini; kadınların çokça aile içi şiddete maruz kalabildiği, geleneksel toplumlarda da bu kurumlara ihtiyaç olduğu almasa da; hiç değilse yasa zoru, belediyeleri bu konuda harekete geçirmelidir.

Araç gereç alımında çevre mevzuatının ulaşım etkisi konusunda değindiğimiz standartlardan tekrar bahis edecek olursak AB üyeliği ile birlikte emisyonu yüksek araçlar nedeni ile belediyeler mevcut araç parklarını yenilemek zorunda kalacağından şimdiki harcamalarını bu doğruldu da gözden geçirerek çevre dostu araçlar almaları önem arz etmektedir.

Düşük gelirlilere yönelik aynı ve maddi sosyal transferlerle ilgili sorumuzu belediyelerin net olarak cevaplamakta isteksiz oldukları anket geri dönüşümlerinde gözlenmiştir. Bu durum AB müktesebatının kamu ihalelerine olası etkilerini anlatırken verdiğimiz Türkiye'deki bazı belediyeler hakkında menfi örneği destekler nitelikte olabilir. Kanunlarda saptanmış sosyal harcamaları yapmayan belediyelerin bu işe ayırmak zorunda oldukları gelirlerini hangi harcamalara aktardığı ciddiyle tetkik edilmelidir .

Tablo 21. Halkın ihtiyaçlarının tespitinde kullanılan yöntemlerin önceliği

	1.-5. arası Tercih Sıralamasında Belediye Yüzdeleri (%)				
	1. tercih	2.tercih	3.tercih	4.tercih	5. tercih
Geniş katılımlı kamuoyu anketlerinin yapılması	16	16	24	24	16
Başkan'ın, meclis ve encümen üyelerinin görüşleri	28	35	14	7	14
Bireysel dilekçelerin değerlendirilmesi	28	35	21	7	7
Sivil toplum kuruluşları ve diğ. siyasi parti görüşleri	14	14	28	35	7
Uzmanlarca hazırlanan projeksiyonlar	16	-	16	16	48

Kaynak: İl belediyelerine gönderilen anketlerin cevaplarından derlenmiştir

Belediyelerin harcamalarını halkın değişen ihtiyaçlarına göre düzenlerken hangi istekleri öncelikli olarak ele aldıklarını anket vasıtası ile sorguladığımızda Tablo. 21

bize il belediye yetkililerinin karar alırken dikkate aldığı kişi grup ve kuruluşların öncelik sıralamasını ortaya çıkmıştır.

Elbette ki meclis ve başkan gibi karar alıcı birimler demokratik seçimler sonrası görev almaktadırlar. Ancak mahalli seçimlerin 5'er yılda bir (2007 de yapılan anayasa değişikliği ile 4 yıla inmiştir.) yapılıyor olmasının halkın hızla değişen ihtiyaçlarının tespitinin zorlaşması gibi olumsuz sonuçları kendisini daha fazla hissettirmektedir. Sonuç olarak, belediyelerin objektif biçimde bu sorumuzu cevaplandırdıklarını karine* edinirsek, oranların dağılımını; demokrasinin gereklerinin büyük ölçüde yerine getirilmesi ve demokrasinin yerelde güçlendirme çabaları olarak değerlendirip, hizmet edilen merkezli kararlar alınmaya başlandığını söyleyebiliriz.

Türkiye'deki belediyelerin harcama yapılarını incelerken belirtildiği gibi, henüz tam üye sıfatıyla katılmadığı AB'nin tüm standartlarını yerine getirip getirmediğinin incelenmesi tutarlı bir yaklaşım değildir. Çünkü birtakım şartları hala yerine getirememiş olmasına rağmen AB'ye üyelik hakkı elde etmiş ülkelerin varlığı söz konusudur ve birliğe katılma standartları sürekli yükseltilmektedir. Fakat bu çalışmada Türkiye mevzuatında belirtilen zorunlu ve ihtiyari belediye hizmetleri için yapılan harcamalar değerlendirilirken, konu zaman zaman AB değerleri açısından belediyelerin durumuna gelmiştir. Bu üslup; gümrük birliği, Türkiye'nin adaylığının onaylandığı Helsinki zirvesi ve hatta 1964 Ankara anlaşmasından bu yana zaman zaman askıya alınmış ta olsa AB üyesi olmanın veya üyeliğe adaylığın avantajlarının getirilerinden ziyade, olası üyeliğin maliyetlerine belediyelerin süreç içerisinde ne kadar hazırlık yaptıklarını tespit etme amacından kaynaklanmakta olduğu söylenebilir.

* Yukarıdaki cümlede "karine" kelimesinin özellikle kullanılması; belediyelere sivil toplum kuruluşları ile ortak projeleriniz varsa belirtiniz" ve "kent konseyinde alınan kararların belediye meclisince kabul edilme oranını belirtiniz" yönündeki anket sorularımıza kâfi cevapları verememelerinden kaynaklanmaktadır.)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Avrupa devletlerinin ve halklarının siyasi, ekonomik, hukuki ve sosyal durumlarının birbirinden çok farklı olduğunu belirtmek AB'ye üye ülke belediyelerinin çalışmanın başında belirttiğimiz gibi niçin farklı görev tanımları ve yapılanmalarına sahip olduğunu gayet iyi açıklamaktadır. Bunun yanında değerleri itibariyle AB'nin homojen olması yani tek tek her ülkenin toplamından ziyade Avrupa Birliğinin üst bir ideali temsil ettiği gerçeği; belediyelerin ülke yapılanmalarında üstlenmiş olduğu yükümlülükleri AB vizyonu doğrultusunda oluşturulan direktiflere göre şekillendirmelerini gerekli kılmaktadır.

Gerek kendi içinde standart çıtalarını yükseltip gelişirken, gerekse genişleme süreçlerinde görüldüğü gibi AB entegrasyon adımlarının tüm üye ülkelerce eş anlı atıldığını söylemek kuşkusuz yanlış olacaktır. Siyasi nedenleri göz ardı edersek Türkiye'nin resmi sivil diğer tüm kurumlarıyla beraber belediyelerinin de eldeki imkânlarını AB ideali çerçevesinde halkına hizmet eder hale getirmesi adaylık sürecinin tam üyelikle sonlanmasını hızlandıracaktır.

Tarihsel süreç içerisinde Türkiye'nin artan nüfusu yanında kırsal kesimden kente yapılan göçler ve sosyal hayatta gittikçe artan beklentiler belediyelerden hizmet talebini arttırmış fakat mali yetersizlikler nedeniyle belediyelerin hizmet arzı, artan bu talebin altında seyretmiştir. Günümüzde tüm aktiflerinin iki misline yaklaşan yükümlülükleriyle il belediyeleri borçlarını borç alarak ödemek gibi bir tehlike ile karşı karşıyadır. Bu durum; AB standartlarını tutturmanın, yatırım maliyetlerini arttırıcı etkisi ile beraberce (AB'ye çevre konusunda uyumda kamu yükünün % 40'ı belediyeler üstündedir. Buna rağmen bütün belediyelerin kamu ekonomisi içindeki payı yaklaşık % 10'dur) düşünüldüğünde yerel yönetimlere sorumluluklarıyla orantılı kaynak tahsisinin sağlanması gereğini ön plana çıkarmaktadır.

Mevcut potansiyel kaynakları dâhilinde il belediyelerini değerlendirirsek yeterince faydalanılmadığını belirttiğimiz AB fonlarından yararlanmayı arttırmak için belediye örgüt yapısında proje üretim kabiliyetini geliştirmek gerekmektedir. Hizmet içi eğitimlerin bu noktaya odaklandırılması, yine bu doğrultuda personelin istihdamı veya dışarıdan hizmet alımı sağlanmalıdır. İl belediyelerin ulaşım özellikle de çevre

konularında kat etmeleri gereken mesafenin fazlalığının vurgulandığı bu çalışmada belirtilen projelerde gözlenen % 90'lara varan AB fonlarının katkısı son derece önemlidir. Yatırımlarda sürdürülebilirlik ve ihtiyaçların karşılanabilmesi, etkin bir yatırım yönetimini zorunlu kılmaktadır. Söz konusu mesafe; maddi bir konu olmanın beraberinde, olaylara bakışta belediye örgütünün zihniyetini AB idealine odaklandırmasını gerekli kılmaktadır.

Gelirlerin etkin bir şekilde elde edilmesi açısından önemi olan yatırımlara ilişkin harcamalara katılım paylarının toplanmasında yerel tepkilerden çekinilmesi, istisnaların çokluğu vb. nedenler dolayısı ile belediyelerin bir gelir kaynağından yoksun kalması örneklerle verdiğimiz gibi yatırımların toplumun tüm kesimini kapsayacak nitelik ve nicelikte yapılmasını engellemektedir. Bu hizmet aksaklıkları zaman zaman mukimler açısından maddi ve manevi kayıplara dönüşebilmektedir. Ayrıca bu durum alt yapı yatırımlarını yapmak için merkezi yönetim kaynaklarına belediyeleri bağımlı kılmaktadır.

Türkiye'de belediyeler; ister mevcut görev tanımlamalarını korusunlar isterse günümüzde tarım, çevre, işleri gibi bazı bakanlık teşkilatlarına verilen görevleri gelecekte tek başlarına üstlensinler, sundukları hizmetler açısından AB'ye uyumda başarı şansları bazı unsurların değişimine bağlıdır.

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun getirdiği sıkı disiplin düşünüldüğünde; tüccar belediye olmadan kaynaklarını arttırmak, harcamaları kısımadan yerel ihtiyaçları karşılamak gibi zor bir görev üslenen belediyelerin gelir kaynaklarına yeni ilaveler getirilmelidir. Mevcut belediye gelirlerinden; etkin bir şekilde tam olarak yararlanılmayan kaynakların her belediyenin özelinde tespiti yapılmalı, potansiyel tüm kaynaklar harekete geçirilmelidir.

Özellikle uzun vadeli yatırımlar konusunda Türkiye'deki mevzuatın yanında AB standartlarının da göz önünde tutulması; standartların sonradan sağlanması için yapılacak maliyetlerin kaynak israfına yol açmasını engelleyebilecektir.

Yönetimde şeffaflık ilkesinin hayata geçirilmesi beraberinde politik duruştan ziyade, halkın denetiminin sandıklara yansımaya yol açacaktır. Bu da verimli hizmet anlayışını teşvik edecektir. Belediyelerin e-devlet uygulamalarında öncü rolü

üslenmeleri şeffaflığa hizmet edeceği gibi halkın önceliklerinin belirlenmesi; bu önceliklere göre hizmet ağının şekillenmesi, halkın şehirdeki tüm gelişmelerden haberdar olması ve hizmet geri dönüşlerinin etkin şekilde değerlendirilmesini sağlayacaktır. Faydalarını çalışmada vurguladığımız kent bilgi sisteminin tüm bileşenleriyle birlikte uygulanması belediyelerin hizmet etkinliklerini yani kamu nezdinde başarılarını arttıracaktır.

Sonuç olarak, yerel dinamikler ve mali sınırlılıklar çerçevesinde, AB'ye adaylık sürecinde hizmetlerinde istenilen hız ve şekilde gerçekleştirmeleri gereken değişimin olanaksızlığı karşısında; belediyelerin mali ve yönetsel açıdan acil bir değişime ihtiyaç duydukları ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

AKTT, (2000), **AB Enerji Politikası**, Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, Ankara.

AYTAÇ, Fethi (2005), **Belediye ve Büyükşehir Belediyesi Kanunu**, Seçkin Yayınları, Ankara.

BOZLAĞAN, Recep (2005), "AB Ülkeleri Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Yapıları" **AB Müzakere Sürecinde Yerel Yönetimler Seminer Notu**, 11-15 Nisan 2005, Lefkoşa-KKTC

ÇINAR, Tayfun ve Birgül Güler (2004), **Yerel Maliye Sistemi**, TODAEİ Yayınları No:313 Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi No:17. Ankara.

GENEL-İŞ, (1997), **Belediyelerin Yapısı İşleyişi Sorunları**, Disk /Genel İş Yayınları Araştırma Dizisi: 5, Ankara.

http://www.avrupa.info.tr/Bir_Bakista_AB/AB_Ne_Yapar.html?pageindex=17,

23.02.2007

<http://cordis.europa.eu/cost-transport/src/cost-322.htm>, 27.02.2007

http://min.avrupa.info.tr/QA/forum/viewthread.php?lang=1&forum_id=130&thread_id=1264, 12.02.2007

<http://tkm.ibb.gov.tr/its.aspx>, 24.02.2007

http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/ass_122.html, 03.02.2007

<http://www.cevreorman.gov.tr/yasa/y/25687.doc>, 17.03.2007

http://www.deltur.cec.eu.int/_webpub/documents/FactSheets/02-ABKamuAlimlari.pdf, 29.03.2007

http://www.econturk.org/Turkiyeekonomisi/cevre_vergisi.pdf, 18.03.2007

<http://www.engelliler.biz/Haberler/2003/aramik/arastirmasonuclandi.htm>, 30.06.2007

<http://www.haberx.com/n/1024051/tusiad-turkiye-ab-cevre-mevzuati.htm>, 07.06.2007

http://www.ibb.gov.tr/Avrupa_Birligi_DocLib/komisyonsunum/cevrepolitikasi.ppt,
14.03.2007

<http://www.ibb.gov.tr/AvrupaBirligi/DocLib/komisyonsunum/muktesebatsunumu.ppt>
19.02.2007

<http://www.ibb.gov.tr/AvrupaBirligi/DocLib/komisyonsunum/ulastirmapolitikasi.ppt>,
21.02.2007

<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/AvrupaBirligi/12baslik.htm>, 28.01.2007

<http://www.ikv.org.tr/pdfs/4f3a608d.pdf>, 11.03.2007

<http://www.ikv.org.tr/sozluk2.php?ID=1138>, 24.03.2007

<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/21273.html>, 02.03.2007

<http://www.muhasabat.gov.tr/mbulten/YB2-1-06.xls>, 15.07.2007

<http://www.sabem.saglik.gov.tr/kaynaklar/3380.pdf>, 02.03.2007

<http://www.tuketiciler.org/?com=news.read&ID=2081> 07.04.2007

<http://www.turkiyeavrupavakfi.org/yazdir20.asp?hid=482>, 05.03.2007

İKV, (2004), **Avrupa Birliğinin Enerji ve Ulaştırma Politikaları ve Türkiye'nin Uyumunu**, İKV Yayınları, İstanbul.

İKV, (2005), **AB Tam Üyeliğinin Türkiye Vatandaşlarına Sağlayacağı Faydalar**, İKV NO: 173, İstanbul.

KARAHANOGULLARI, Onur (2003), "Belediye Personelinin Hukuki Yapısına İlişkin Gözlemler", <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/fulltext/1692.pdf>,

KAŞTAN, Yüksel (2004), "Yerel Yönetimlerde "Devlet Yatırımı" Kavramının Tarihi Gelişimi", **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Ekim sayısı, Cilt:12, No:2, s. 523-540
<http://www.ksef.gazi.edu.tr/dergi/pdf/Cilt12-No2-2004Ekim/ykastan.pdf>,
28.02.2007

KELEŞ, Ruşen ve Fehmi Yavuz , (1989), **Yerel Yönetimler**, Turhan Kitapevi, Ankara.

- KELEŞ, Ruşen (2000), **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, Cem Yayınevi, İstanbul.
- KIRIKKANAT, Mine, (2006), “Siyasal Bir Ağaç Masalı”, **Vatan**, 28 Ekim, s.14.
- KURTULUŞ, Barış (2006), **Türkiye’de Belediyelerin Mali Yapısı ve Harcamalarının Finansmanı**, DPT Yayın No:2692, Ankara.
- KÜTAN, Fehmi (2006), “Yeniden Yapılanma Süreçleri ve TCDD”, **Uluslararası Demiryolu Sempozyumu** <http://bts.org.tr/sayfalar/sempozyum/002.doc>, 27.03.2007
- NADAROĞLU, Halil (2001), **Mahalli İdareler**, Beta Yayınları, İstanbul
- SÖNMEZ, Mustafa (1998), **Bölgesel Eşitsizlik**, Alan Yayıncılık, İstanbul.
- ŞENGÜL, Tarık (1999), “Yerel Yönetim Kuramları: Yönetimden Yönetişime”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:8 Sayı:3 s. 3-19.
- TOPKARA, Mustafa (2007) “Sakat Düşünce” **Yenihaber**, Eylül s.6.
- TORTOP, Nuri (1999), **Mahalli İdareler**, Yargı Yayınları, Ankara.
- ULUSOY, Ahmet ve Tekin Akdemir (2002), **Mahalli İdareler Maliyesi**, Seçkin Yayınları, Ankara.
- UYAR, Hakkı (2004), “Türkiye’de ve Dünya’da Yerel Yönetimler”, **Aydınlanma 1923**, <http://kisi.deu.edu.tr/hakki.uyar/6.pdf>, 25.01.2007
- ÜNÜSAN, Teoman (1996), **Avrupa’da Yerel Yönetimler**, İç işleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayınları No: 9, Ankara.
- YETER, Enis (1990), “Avrupa Topluluğu Hukukunun Mahalli İdarelere Etkisi”, **İKV Dergisi**, İstanbul.
- YILMAZ, Rıza (2005), “İl Özel idareleri, Belediyeler Bağlı İdareler Ve Mahalli İdare Birlikleri Açısından 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi Ve Kontrol Kanununun Getirdikleri”, http://www.icisleri.gov.tr/ Icisleri/WPX/iar_5018.doc, 06.07.2007

EK: İl Belediyelerine Yollanan 10 Sayfadan * Müttesekkil Anket

- 1) Otobüs terminali ve / veya kamyon garağı yerleşim yeri içinde mi?
- 2) Sanayi veya benzinci atık yağının kanalizasyona deşarjını engelliyebiliyor musunuz?
- 3) AB ülkeleriyle kardeş şehir uygulaması yapıyor musunuz? İsimlerini belirtiniz.
- 4) AB üyesi olan kardeş şehirlerinizle bilgi ve belge alışverişı yapıyormusunuz?
- 5) Gürültü kirliliğini kamu kurumlarından yardım almadan ölçebiliyor musunuz?
- 6) Havadaki partikül ve zararlı gazları yardım almadan ölçebiliyor musunuz?
- 7) Semt pazarları haftada belli günler cadde ve sokaklarda mı toplanıyor?
- 8) Sınırlarınız için de hazır beton fabrikası var mı ?
- 9) Hayvan pazarınız yerleşim birimi dışında mı ve sıhhi alt yapısı var mı?
- 10) Sınırlarınız tamamen hayvan ahırlarından arındırılmış durumda mı?
- 11) Çöp toplamada ekseriyetle çöp varillerini mi kullanıyorsunuz?
- 12) Şehir içi eş düzey kavşakların tümü ışıklandırılmış mı?
- 13) Ekmeklerin hepsi poşette mi satılıyor?
- 14) Buzlanmayla mücadelede ekseriyetle tuz mu kullanıyorsunuz?
- 15) Raylı toplu taşıma sistemi kullanıyor musunuz?
- 16) Kaldırımlar ve banketlerin hepsi özörlölerin kullanımını için uygun mu?
- 17) Kent kültürüne yönelik müzeniz var mı?
- 18) Belediye hizmet bilgilerinin şeffaf ve geniş anlatımı olan web sayfası var mı?
- 19) Belediye sokak hayvanları bakım istasyonu var mı?
- 20) Belediyenizin Kadın sığınma evi var mı?
- 21) İtfaiye olaylara tek bir merkezden mi hareket etmekte?
- 22) Şehir içinde caddelerde bisiklet yolları ayrı olarak belirtiliyor mu?
- 23) İnşaat hafriyatları için düzenli depolama alanınız var mı?
- 24) Her mahallede toplu taşıma özel araçları olmayanlar için yeterli mi?
- 25) Toplu taşımadan özörlöler yardım almadan yararlanabiliyor mu?
- 26) Sinyalizasyonda yeşil dalga uygulaması yapıyor musunuz?
- 27) Toplu taşıma araçlarınızda hız tahdit uygulaması mevcut mu?
- 28) Belediyeniz coğrafi ve kent bilgi sistemlerini sahip mi?
- 29) Belediyenizin şehir merkezinde katlı veya yeraltı otoparkı var mı?
- 30) Özel veya kamusal toplu taşıma araçları durak harici indi-bindi yapıyor mu?
- 31) Şehrinizde parkomat sistemi uygulanıyor mu?
- 32) Yoğun olarak kullanılan kavşaklarda sesli sinyalizasyon uygulanıyor mu?
- 33) Şehrin muhtelif yerlerinde pilleri toplamak için yalıtımlı kutular mevcut mu?
- 34) İnşaat sanayi ve evsel atıklar aynı yerde mi depolanmakta?
- 35) Çöp toplama bölgesi sızıntı suları arıtılabiliyor mu?
- 36) Personele başarılarından ötürü maddi ödöl uygulaması son 2 yılda yapıldı mı?
- 37) Şehirde maksimum10 yolcu kapasitesinin altı dolmuşçuluk yapan araçlar var mı?
- 38) Tüm okul önlerinde hız kesici ve yol işaret ve çizgileri mevcut mu?
- 39) Taşkın sel alanlarında yerleşim birimleriniz var mı?
- 40) Son 10 yılda herhangi belediye malları haciz edilip satıldı mı?
- 41) Aynı hatlara göre belediye özel dolmuş minibüs arası tarife farkı var mı?
- 42) Kanalizasyon arıtma çamurunu işleyip tarımda kullanabiliyor musunuz?
- 43) 1995 sonrası belediyece yapmış olduğunuz ilkokul veya anaokulu var mı?

* Tezin şekil şartları açısından burada yapılan düzenlemeler sayı ve yapıda değışikliklere yol açmıştır.

Varsa atık su arıtma tesisi ve kullanılan tekniği işaretleyiniz

a) tesis yok b) tesis inşa halinde c) tesis yetersiz d) kimyasal arıtma e)biyolojik arıtma

Belediyenizce yaptırılan kamuoyu anketlerince halk tarafından en yetersiz görülen 3 adet belediye sorumluluğundaki hizmeti belirtiniz.

1)..... 2)..... 3).....

Hemşerilerinizin değişen ihtiyaçlarının tespiti için kullanılan yöntemi öncelik sırasına göre 1'den 5'e kadar sıralayınız ("1" en öncelikli, "5" en sonuncu uygulama metodu)

()Geniş katılımlı anketlerin yapılması ()Uzmanlarca hazırlanan projeksiyonlar

()Başkan, encümen ve meclis oturumlarında ortaya çıkan düşünceler

() Bireysel dilekçelerin genel değerlendirilmesi

()sivil toplum kuruluşu ve diğer siyasi partilerin görüşleri

Sınırlarımızda Turizm işletme belgesine sahip otel sayısı...dır. Bunların yatak kapasitesi toplam..... dir. Bu otellerden tanesinde 4 veya 5 yıldız vardır.

Hiç yağış olmaması halinde şehrimize 24 saat kesintisiz içme ve kullanma suyunu stoklarımızdan ay boyunca verebiliriz.(tahmini yaz ayları rakamlarına göre)

Kaynağında ayrıştırılarak ilgili yere nakil olan çöpün toplam çöpe oranı %..... dir.

Son 10 yılda kentsel dönüşüm projesi ile yeniden yapılandırılan eski yerleşim yerlerinin toplam yerleşim yerlerine oranı %..... dir.

Son 5 yılda belediyece karşılanan tarihi eserlerin restorasyon harcaması.....ytl

2006 da faturalandırılan içme su miktarı, arıtma tesislerinden çıkan suyun %..... dir.

Faturalandırılan su beledilinin tahsil oranı ise %..... dir. Abone başına ortalama su tüketimi ise yıllık m3 tür.

Sosyal güvenlik kurumlarına belediyenin mevcut borcu faiziyleytl.

Şehrin %nına artırılmış standartlara uygun içme suyu verilmektedir

Belediyenin desteklediği yerel markaları yazınız. Toplam destek miktarıYTL

Yönetmeliklerde belirtilen havadaki zararlı gaz ve partikül miktarları limitleri son iki yılda gün aşılmıştır.

Son 10 yılda hazine müsteşarlığına yükletilen ödenmeyen garantili borç miktarı toplam Dolar..... Euro dur.

Uygulanan maksimum yapı yüksekliği..... metre, kat sayısı..... kattır.

Son 10 yılda belediyenin % 30 dan fazla ortak oldu toplu konut üretimi.....adettir.

Belediyenizdeki işçi sayısını öğrenim derecelerine göre belirtiniz

İlk öğretim	Orta öğretim	Önlisans	Lisans ve üstü

Beleliyedeki işçi sayısını belediyedeki çalışma yıllarına göre belirtiniz

0-2 yıl	3-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-25	26+

Belediye işçilerininin sayılarını yaşlarına göre belirtiniz.

18-25 yaş	26-35 yaş	36-45 yaş	46 yaş üstü

Beleliyedeki memur sayısını ünvanlarına göre belirtiniz

Memur	Şef	Müdür ve Başkan yard.

Belediye işçilerinden.....tanesi sözleşmeli geçici işçi kadrosundadır.

Kadroly veya sözleşmeli doktor sayısı

Mühendis sayısı ve branşları.....

- Aşağıdaki sayfalardaki tüm tablolara ilgili verileri yazınız. Bilinmiyorsa tahmini rakam verip yanına "T" harfi koyunuz

Belediye nüfus sayısı(bin)	Belediye yüzölçümü (km2)	Mahalle sayısı

Toplam Bina sayısı	Ruhsatlı	İmar affına uğramış	Kaçak

En kısa hatta uygulanan mevcut sivil ücret tarifesi....ytl ve yıllara göre zamlar%

Yıllar (bir önceki yıla göre)	2002	2003	2004	2005	2006
Taşıma ücretine yap. zam (%)					

İçme ve kullanma suyunun mevcut m3 fiyatı.....ytl ve yapılan zamları belirtiniz

Yıllar (bir önceki yıla göre)	2002	2003	2004	2005	2006
Su ücretine yapılan zam (%)					

Yıllar (bir önceki yıla göre)	2002	2003	2004	2005	2006
Belediye işçisine yap. zam (%)					

Maaş ödemelerinde yaşanan eksik ödeme ve\veya gecikmelerin yıllara göre adedini gecikme sürelerine göre belirtiniz olmayanlara "X" işareti koyunuz.

Gecikme süresi \ Yıllar	2002	2003	2004	2005	2006
Memur 1-30 gün					
Memur 1-3 ay					
Memur 3 -6 ay					
Memur 6 aydan fazla					

İşyeri sayısı (20...) yılı	Hafta içi çalışma ruhsatı olan işyeri sayısı	Tatil günleri çal. ruhsatı olan işyeri sayısı	Tabelavergisi mükellefi sayısı

Kent merkezindeki top. otopark kapasitesi	Uygulanan total parkomat kapasitesi

Son 5 yılda yararlanılan uluslar arası fonların meblağı (dolar veya euro)/ sayısı

Avrupa birliği	Dünya bankası	Diğer uluslar arası fonlar
/	/	/

Aynı Çöp deposundan yararlanan diğer belediye sayısı.....dır. Bunların günlük çöpü...tondur. Çöp deposunun şehir merkezine uzaklığı ...km dir. Belediyenizce Toplanan katı atık günlük....ton. Bertaraf yöntemlerini yüzdelerine göre belirtiniz%

Düzensiz depo	Düzenli depo	Geri dönüşüm	Kompost	Yakma

Şehirdeki ortalama kaldırım genişliğicm dir.Bunların %.....'ı TSE ye uygundur.

Kaldırımlar dahil 15m den büyük yolların,sınırlarınızdaki tüm yollara oranı %..... dır

Sorumluluk alanınızdaki mevcut altyapının durumunu yüzdeler(%)halinde belirtiniz.

Asfalt kaplı yol / toplam yol -cadde hattı	(%)
Beton parke kaplı yol / toplam yol -cadde hattı	(%)
Bozuk satırlı yol / toplam yol -cadde hattı	(%)
Kaldırım döşeli yollar/ toplam yol -cadde hattı	(%)
Su şebeke hattı / yol -cadde hattı	(%)
Doğalgaz hattı / yol -cadde hattı	(%)
Yağmur suyu tahliye kanalı / yol -cadde hattı	(%)
Kanalizasyon hattı / yol -cadde hattı	(%)

Yeşil alanları grup toplamlarına göre m2 cinsinden belirtiniz.

Cinsi	Adedi	Toplam alanı m ²	Kişi başı düşen m ²
Çocuk parkı			
Spor alanı			
Mahalle parkı			
Şehir parkı			
Vasıfsız yeşil alan	XXXXXXXXXXXXXXXXXX		

2006 yılında belediyenizce yapılan mobil sağlık taraması sayısı *

* Bu ve benzeri yapıdaki tabloların satır sayıları belediyelerin kendilerini ifade etmesine kafi sayıda tasarlanarak belediyelere gönderilmiştir. Ek bölümünü şişirmemesi maksadıyla anlamda kaymalara yol açmayacak bu vb. tabloların altındaki boş satırlar silinmiştir.

Tarama yapılan branş	Muayene edilen hasta sayısı	Ulaşılan mahalle sayısı

Yıllara göre sivil toplum kuruluşları ile ortak yürütülen projelerin meblağı(bin ytl)

Yıllar	Proje sayısı	STK katkısı	Belediye katkısı	Toplam maliyet
2006				
2005				
2004				
2003				

Yıllara göre personelinize verilen hizmet içi eğitimi saatlerine göre belirtiniz

YILLAR	Eğitim Branşı	Yararlanan kişi sayısı	Eğitim saati
2006	Teknik konularda eğitim		
2006	Mevzuat ve yöneticilik eğit.		
2006	Motivasyon ve diğ. eğitimler		
2005	Teknik eğitim		
2005	Mevzuat ve yöneticilik eğit.		
2005	Motivasyon ve diğ. eğitimler		

Yıllara göre içme suyu şebeke harcamalarınız ve Belediye Gelir Kanununa göre halktan tahsil edilen katılım payları

Yıllar	Yapılan toplam harcama (Bin YTL)	İstisnalar*hariç belediye harcaması (Bin YTL)	Halktan tahsil olunan meblağ (Bin YTL)
2006			
2005			
2004			
2003			
2002			

Yıllara göre kanalizasyon ve yağmur suyu drenaj kanalı harcamalarınız ve Belediye Gelir Kanununa göre halktan tahsil edilen katılım payları

Yıllar	Yapılan toplam harcama (Bin YTL)	İstisnalar** hariç belediye harcaması (Bin YTL)	Halktan tahsil olunan meblağ (Bin YTL)
2006			
2005			
2004			
2003			
2002			

* *Devlet yardımı, karşılıksız fonlar, istimlak bedeli ve bağışlar istisnaları teşkil etmektedir.

Yıllara göre asfalt ve kilitli parke yol harcamalarınız ve Belediye Gelir Kanununa göre halktan tahsil edilen katılım payları

Yıllar	Yapılan toplam harcama (Bin YTL)	İstisnalar* hariç belediye harcaması (Bin YTL)	Halktan tahsil olunan meblağ (Bin YTL)
2006			
2005			
2004			
2003			
2002			

Yıllara göre kaldırım harcamalarınız ve Belediye Gelir Kanununa göre halktan tahsil edilen katılım payları

Yıllar	Yapılan toplam harcama (Bin YTL)	İstisnalar* hariç belediye harcaması (Bin YTL)	Halktan tahsil olunan meblağ (Bin YTL)
2006			
2005			
2004			
2003			
2002			

2005-6 yıllarında aşağıdaki gruplara göre alınan karar adetlerini belirtiniz. (Adet)

Kent konseyince alınan karar sayısı	
İlgili Belediye kurullarında kabul edilen kent konseyi karar sayısı	

İl merkezinde mevcut yeşil kartlı sayısı yaklaşık..... kişidir. Sosyo-ekonomik açıdan yardıma muhtaç kişilere ulaştırılan sosyal transferler (2006 yılı)

Yardım cinsi	Ulaşılan kişi	Belediyeye Toplam maliyeti
Yakacak yardımı		
Gıda erzak paketi-alı çeki		
Eve Sıcak yemek servisi		
Ücretsiz muayene, ilaç, protez, tekerlekli sandalye		
Eğitim gereçleri		
Kültürel yardım (kitap, bu gruplara ücretsiz özel gösterimler, seminerler		

Belediyedeki memurlara ikramiye uygulaması var mı varsa senede kaç defa ve ortalama kişi başı ikramiye miktarı ve yıllık belediyeye maliyeti (2006 yılı verileri)

Verilen ikramiye adedi	Ort. kişi başı ikramiye (ytl)	Toplam maliyet (bin ytl)

* Devlet yardımı, karşılıksız fonlar, istimlak bedeli ve bağışlar istisnaları teşkil etmektedir.

Son beş yılda belediyenizce sözleşmesi yapılan en büyük 3 adet YAP-İŞLET-DEVRET projesinin devir süresini, projenin toplam maliyetini ve faaliyet konusunu belirtiniz.

Faaliyet konusu	Devir süresi (yıl)	Toplam P. Maliyeti (bin ytl)

Tamamen ve kısmen internet üzerinden sunduğunuz hizmet adı, 2006 yılında yararlan sayısı(tamamen internetten sunulan e-işlemi "T" kısmen e- işlemi "K" harfi ile belirtiniz

İşlemin adı. lütfen yanına(T) veya (K) işaretini koyunuz.	Yararlanan kişi sayısı

Şehrinizde halkın ısınma amacıyla kullandığı yöntemleri hanelerin yöntemi tercih yüzdesine göre tahmini olarak toplamı % 100 olacak şekilde sınıflandırmız

Kullanılan ısınma malzemesi cinsi	Tercih yüzdesi (%)
Kaliteli kömür	
Düşük kalitede kömür	
Odun -fındık kabuğu vb.	
Doğalgaz, tüpgaz sobaları	
Sıvı yakıt (fuel oil vb)	
Elektrikli ısıtıcılar(elektrik sobası, klima vb.)	
Diğer yöntemler (tezek, yer altı sularının değerlendirilmesi)	

2006 yılında yapılan aşağıda belirtilen denetimlere ve işlemlere ilişkin rakamları veriniz

Yapılan gürültü kontrol denetim sayısı	
Denetlenen gıda işyeri sayısı	
El konulan izinsiz seyyar satıcı tezgah sayısı	
Yakalanan dilenci sayısı	
Dükkanının önü hariç İşgaliye harcı ödeyen mükellef sayısı	

Son 2 yılda İl dışında personele verilen seminerlerin belediyece ödenen toplam maliyeti

Seminerin adı	Katılan personel	Toplam maliyet

AB tarafından şimdiye kadar desteklenen ve desteği kabul gören projelerinizi katkılara göre sınıflandırmız. (Bin Euro)

Proje adı	Toplam maliyet	AB katkısı	Belediye katkısı

Su şebeke ve kanalizasyon hatlarını tahmini yaş ortamasına göre toplamları % 100 olacak şekilde gruplandırın. Su şebeke uzunluğu yaklaşık.....km dir.

	Su şebekesinin %	Kanalizasyonun %
1-5 yıllık		
5-10 yıllık		
10-25 yıllık		
25 yıldan daha eski		
Toplam	% 100	% 100

Son 5 yıl içinde sınırlarınız içinde hayvandan insana geçen hastalık vaka sayısı

Kuduz	Kuş gribi	Şap	Diğer hastalıklar

Belediye toplu taşıma araçları ile ilgili bilgi veriniz.

Belediye otobüs sayısı	Çevre dostu motora sahip otobüs sayısı

Belediye otobüslerini yaşlarına göre gruplandırınız

1-2 yıllık	3-6 yıllık	7-10 yıllık	11- 15 yıllık	16 yıldan fazla

Dışarıdan satın alınan hizmetler ve 2006 yılı hak edişlerini yazınız Ör: çöp toplama, park ve bahçe bakımı vs gibi. 5 taneden fazla ise maliyeti en yüksek olan 5 taneyi yazınız

Hizmetin adı	2006 ödemesi (bin ytl)	Çalıştırılan kişi sayısı

Gruplara ve vadeye göre belediye borçlarını gruplandırın(günlük cari borç hariç)

	0-1 yıllık	2-5 yıllık	6-15 yıllık	16 yıldan uzun
İller bankası				
Diğer bankalar				
Ticari şirket				
Top. iç borç
Top. dış borç				

Belediyenin işletmelerin sayıları kar zarar miktarını yazınız.

(BİN YTL)

Yıl	İşletme sayısı	Kar eden şirket sayısı	Toplam kar miktarı	Zarar eden sayısı	Top zarar miktarı
2006					
2005					
2004					
2003					
2002					

Belediyenin kamu kurumlarından alacağını yıllara göre belirtiniz (Top. Bin Ytl)

2006	2005	2004	2003	2002

Ait olduğunuz birliklere üye aidatlarını belirtiniz.

Birlik adı	Üye aidatı

2006'da belediyenin desteklediği amatör spor branş, sporcu sayısı ve top. maliyet

Branş sayısı	Sporcu sayısı	Toplam maliyet

Tek kelime ile ifade etmek gerekirse beldemiz bir.....kentidir.

ÖZGEÇMİŞ

1981 yılında Sakarya’da doğdu. İlköğrenimini Ahmet Akkoç ilkokulunda tamamladı. Mengen Anadolu Aşçılık Meslek Lisesine 1992 senesinde başladı. 7 yıllık eğitimini 1999 senesinde okul birincisi olarak tamamladı. Bu süre zarfında 6 şar aylık iki dönem 3 aylık bir dönem boyunca çeşitli turistik otellerde aşçı yardımcısı olarak stajını yaptı. 1999 senesinde Sakarya Üniversitesi İktisat Bölümünde öğrenimine başladı ve 2003 senesinde eğitimini bölüm beşincisi olarak tamamladı. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim dalına kaydını yaptırdı. Bir yıllık İngilizce hazırlık sınıfının ardından ders aşamasını da başarıyla geçerek tez çalışmalarına başladı. 2006 yılı Aralık ayından bu zamana dek, Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır